

”KIRKON PITÄÄ TARJOTA KÄVIJÖILLEEN
TURVAA JA LÄMPÖÄ” –

Vanhempien odotukset Tikkurilan seurakunnan lapsi-
ja perhetyötä kohtaan

Jenni Kaarenoja ja Heli Rintala

Opinnäytetyö, syksy 2009

Diakonia- ammattikorkeakoulu

Diak Etelä, Järvenpää

Sosiaalialan koulutusohjelma

Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK) + diakonin

virkakelpoisuus &

lastentarhanopettajan pätevyys

TIIVISTELMÄ

Kaarenoja, Jenni ja Rintala, Heli. ”Kirkon pitää tarjota kävijöilleen turvaa ja lämpöä” – Vanhempien odotukset lapsi- ja perhetyötä kohtaan. Järvenpää, syksy 2009, 85 s., 3 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelä Järvenpää. Sosiaalian koulutusohjelma, Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + diakonin virkakelpoisuus + lastentarhanopettajan pätevyys.

Hankeistetun tutkimuksen tarkoituksena oli saada Tikkurilan seurakunnalle tietoa vanhempien odotuksista lapsi- ja perhetyöstä päiväkerhon, perhekerhon ja pyhäkoulun näkökulmasta. Tavoitteena oli myös selvittää, miten tärkeäksi vanhemmat kokevat kristillisen varhaiskasvatuksen sekä selvittää kiinnostusta uusiin mahdollisiin toimintamuotoihin.

Päämääränä oli tarpeellisen tiedon saaminen Tikkurilan seurakunnalle, jotta toimintaa voitaisiin kehittää. Tietoa pyrittiin samaan kyselyyn avulla, joka lähetettiin vanhemmille keväällä 2009 kolmen toimintamuodon kautta Tikkurilassa. Tuloksia analysoitiin SPSS-ohjelmalla. Avoimia kysymyksiä analysoitiin ryhmittelemällä saatuja tuloksia aihealueittain.

Merkittävimmät syyt osallistua toimintaan ovat sijainti (91 %) ja toiminnan ajan kohta (83 %). Yhteensä vain 45 % vanhemmista piti kristillistä kasvatusta merkittävänä syynä toiminnan osallistumiseen. Tärkeimmäksi asiaksi vanhemmilla nousi, että toiminta kehittää lasten sosiaalisia suhteita sekä moraalialaa. Vanhemmat olivat eniten tyytyväisiä siihen, että työntekijää on helppo lähestyä. Toiseksi tuli työntekijän ja huoltajan välinen yhteydenpito.

Eroja löytyi toimintojen välillä siinä, mitä vanhemmat pitivät tärkeimpinä asioina. Pyhäkoulussa kristillinen kasvatusta oli tärkeämpää kuin muissa toimintamuodoissa. Perhekerhossa tärkeimpinä asioina pidettiin avointa ilmapiiriä (100 %) ja vertaistukea (97 %). Päiväkerhossa vanhemmat pitivät kädentaitoa (98 %) ja vapaata leikkiä (96 %) tärkeimpinä toimintamuotoina. Kaiken kaikkiaan 9 (39 %) oli yleisin arvosana toiminnoille, jotka vanhemmat arvioivat asteikolla 1-10 (1 tarkoittaen ettei ole lainkaan tyytyväinen ja 10 tarkoittaen, että on erittäin tyytyväinen).

Asiasanat: kristillinen kasvatusta, kvantitatiivinen tutkimus, lapsi- ja perhetyö, vanhempien odotukset

ABSTRACT

Kaarenoja, Jenni ja Rintala, Heli. "The Church needs to provide its visitors with safety and warmth" – Parents' expectations towards child and family work in the Tikkurila parish of the Evangelical-Lutheran Church. 85 p., 3 appendices, Language: Finnish. Järvenpää, Spring 2009.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Diaconal Social Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The purpose of this study was to gather information on the expectations of parents towards the Tikkurila parish's child and family work through Sunday school, family clubs and children's clubs. One of the objectives was to find out how important Christian early childhood education is to parents and find out their interest in other activities.

The goal was to get information that would be useful to Tikkurila's parish in developing these activities. The information required to obtain the objectives was achieved by sending out questionnaires to the parents of children who attended children's clubs, family clubs or Sunday school held by Tikkurila's parish. The questionnaires were returned to the researchers through the instructors of the activities. The results were analyzed using the SPSS –program.

The most significant reasons for participating in Sunday school, family clubs and children's clubs was the convenience of the location (91 %) and the time (83 %). All together 45 % of parents chose Christian education as the reason for participating in the activities. The most important reason, however, was that the activity develops the child's social relations and morals. Parents were most pleased with the fact that the instructors were easy to approach and secondly with the communication between the instructors and parents.

What was held important in each activity varied. Christian education was most important in Sunday school. In family clubs, an open atmosphere (100 %) and the support of peers (97 %) were most important. Parents felt that arts and crafts (98 %) and free play (96 %) were most important in children's clubs. All in all, the most common grade given for the activities was a 9 (39 %) out of a scale of 1-10 (1 meaning the parents is not at all satisfied and 10 meaning the parents is extremely happy with the activity).

Key words: qualitative research, Christian education, child and family work, parents' expectations

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 KIRKON TYÖ LASTEN JA PERHEIDEN PARISSA	6
2.1 Kristillinen kasvatusta	6
2.2 Kirkon varhaiskasvatusta	9
2.3 Lapsi- ja perhetyö	14
2.3.1 Pyhäkoulu	18
2.3.2 Päiväkerho	21
2.3.3 Perhekerho	24
3 TUTKIMUSYMPÄRISTÖ	25
4 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	28
4.1 Aiheen määrittely	28
4.2 Tutkimuksen keskeiset käsitteet	29
4.3 Aikaisempia tutkimuksia lapsi- ja perhetyöstä	31
5 TUTKIMUSPROSESSI	33
5.1 Aiheen löytäminen ja rajaaminen	33
5.2 Kyselyn laatiminen	35
5.3 Aineiston analysointi	38
6 TUTKIMUKSEN TULOKSET	40
6.1 Kristillinen kasvatusta seurakunnan lapsi- ja perhetyössä	40
6.2 Seurakunta tukemassa kodin kristillistä kasvatusta	46
6.3 Seurakunnan lapsi- ja perhetyö tukemassa lapsen kasvua ja kehitystä	47
6.4 Seurakunnan ja kodin välinen yhteistyö	50
6.5 Tapahtumiin osallistuminen	53
6.6 Vanhempien tyytyväisyys	55
6.6.1 Päiväkerho	55
6.6.2 Perhekerho	56
6.6.3 Pyhäkoulu	57
6.7 Odotukset perhekerho toiminnasta	58
6.8 Vanhempien kehitysideoita lapsi- ja perhetyölle	60
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTAA	63
7.1 Päätulokset	63
7.2 Kehitysideoita	64
7.3 Tutkimuksen puutteet	65
7.4 Tutkimuksen onnistuminen	67
LÄHTEET	71
LIITTEET	76

LIITE 1: Saatekirje seurakunnan ohjaajille

LIITE 2: Saatekirje vanhemmille

LIITE 3: Kysely huoltajille

1 JOHDANTO

Seurakunnan tehtävänä on tukea lapsen kokonaisvaltaista kasvua sekä erityisesti vahvistaa lapsen kristillistä identiteettiä. Seurakunnan lapsi- ja perhetyön kautta perheet pääsevät osallistumaan kristilliseen opetukseen ja seurakunta pääsee lähelle ihmistä. Pyrkimyksenä on tavoittaa perheitä ja tukea heidän hyvinvointiaan luomalla innostavaa toimintaa.

Tavoitteenamme on selvittää vanhempien odotuksia Tikkurilan seurakunnan lapsi- ja perhetyöstä päiväkerhon, perhekerhon ja pyhäkoulun näkökulmasta. Tavoitteena on myös selvittää miten tärkeäksi vanhemmat kokevat kristillisen varhaiskasvatuksen sekä selvittää kiinnostusta uusiin mahdollisiin toimintamuotoihin. Päämääränä on saada Tikkurilan seurakunnalle tarpeellista tietoa, jotta toimintaa voidaan kehittää.

Työ on kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus. Tavoitteena oli saada tuloksia mahdollisimman suurelta otokselta, joten päätimme lähettää kyselyn vanhemmille haastattelujen sijaan. Työ on hankkeistettu, koska tutkimus on tärkeä Tikkurilan seurakunnalle ja sen vuoksi tutkimuksesta maksetaan palkkio meille opinnäytetyöntekijöinä.

Tutkimuksessa esittelemme aluksi tutkimukseen liittyvää merkityksellistä teoriaa kirkon lapsi- ja perhetyöstä. Kuvailemme kristillistä kasvatusta ja sen kautta päiväkerhoa, perhekerhoa sekä pyhäkoulu. Tarpeellista on ymmärtää, mitä käsitteet tarkoittavat yleisellä tasolla sekä tässä tutkimuksessa. Tutkimuksessa esitellään myös mistä tutkimus sai alkuunsa ja miten se on edennyt. Työn lopussa kuvaillaan kyselyistä saatuja tuloksia sekä esitellään tutkimuksen tuloksista saatuja johtopäätöksiä sekä pohdintaa.

2 KIRKON TYÖ LASTEN JA PERHEIDEN PARISSA

Kirkon työhön lasten ja perheiden parissa liittyvät kristillinen kasvatus sekä kirkon varhaiskasvatus ja lapsi ja perhetyö. Puolestaan lapsi- ja perhetyöhön kuuluvat pyhäkoulu, päiväkerho ja perhekerho. Tikkurilan seurakunnassa on käytössä lapsi- ja perhetyön termi. Tässä tutkimuksessa käytetään lapsi- ja perhetyön käsitettä, sillä tutkimus käsittelee nimenomaan Tikkurilan seurakunnan tekemää työtä lasten ja perheiden parissa. Työn teoriaosuudessa puhutaan myös kirkon varhaiskasvatuksesta. Käytännössä termit tarkoittavat samaa asiaa ja Tikkurilassa tehtävä lapsi- ja perhetyö sisältää kirkon varhaiskasvatuksen mukaisia tavoitteita. Tutkimuksen kannalta on lisäksi tärkeää, että teoriaosuudessa painotetaan niitä tulevaisuuden suuntaviivoja, joihin kirkko on toimintaa suunnittelemaan.

2.1 Kristillinen kasvatus

Kirkon lapsi- ja perhetyön perustana on kristillinen kasvatus. Kristilliselle kasvatukselle on olemassa useita määritelmiä, ja käsitettä käytetään erilaisissa yhteyksissä eri tavoin. Kirkon lapsi- ja perhetyö määritellään usein kristilliseksi kasvatukseksi. (Launonen 2008, 221.) Suhteessa uskontokasvatukseen tai uskonnolliseen kasvatukseen kristillinen kasvatus nähdään yhtenä uskonnollisen kasvatuksen muotona. Kristillinen kasvatus voidaan määritellä muun muassa kristillisen perinteen välittäjäksi, kristilliseen uskoon kasvattavaksi uskontokasvatukseksi, kasteopetuksesi tai laajemmin katsottuna kasvatus on kristillistä, jos kasvattajan edustamat arvot ja käsitykset ovat kristinuskon mukaisia. Vielä laajemman käsityksen mukaan kasvatus on kristillistä, jos opetus on Jumalan luomistyön mukaista. Tämän teorian mukaan kaikki muu paitsi antikristillinen opetus katsotaan olevan kristillistä kasvatusta. (Muhonen & Tirri 2008, 64, 66–68.)

Kristillinen kasvatus voidaan määritellä päämäärätietoiseksi toiminnaksi, joka pohjautuu kristillisiin arvoihin. Kristillinen kasvatus toteutuu pedagogisessa suhteessa kasvattajan ja kasvatettavan välillä ja se tähtää ihmisen kokonaisvaltai-

seen kasvuun. (Muhonen & Tirri 2008, 81.) Kristillisessä kasvatuksessa on tärkeää tukea lapsen itsetuntemuksen ja itsensä arvostamisen kehitystä sekä ohjata lasta lähimmäisenrakkauteen ja Jumalan rakkauden kokemiseen (Luukkonen 1997, 46).

Kristillisen kasvatuksen perustana on kristillinen ihmiskäsitys, ja siihen sisältyy ihmisen suhde Jumalaan sekä ihmisen vastuunalaisuus teoista ja elämästä itselleen, toisille ja Jumalalle. Jumalan rakkaus saa ihmisessä aikaan halun pyrkiä vastuulliseen elämään. Kristilliseen kasvatukseen kuuluu myös käsitys oikeasta ja väärästä, jotka on määritelty Jumalan ilmoituksesta. (Räsänen 2008, 287–288.)

Luterilainen regimenttiopin mukaan kasvatuksessa on inhimillinen puoli, jonka lähtökohta on luomisessa sekä uskonnollinen puoli, joka nousee lunastuksen näkökulmasta. Tavoitteena on, että lapsesta kasvaisi eettisesti vastuullisia yhteiskunnan jäseniä. Lisäksi lapselle tarjoutuu mahdollisuus kuulla Jumalan sanaa, oppia kristillisiä tapoja, osallistua kristilliseen elämään ja yhteyteen. (Muhonen & Tirri 2008, 69.)

Kristillinen kasvatusta on monipuolista sekä sisällöllisesti että toteuttamistavoiltaan. Kristillisen kasvatuksen näkökulma olisi hyvin kapea-alainen, jos sen katsottaisiin olevan vain Raamattuun tutustumista tai käytöstapojen opettelemista. Tärkeä osa kristillistä kasvatusta on kokonaisvaltainen yhdessä eläminen turvallisessa ilmapiirissä. Kristillinen kasvatusta koskettaa kasvatettavan koko persoonallisuutta ja elämää. (Muhonen & Tirri 2008, 81–82.)

Mervi Muhosen tutkimuksessa lastenohjaajaksi opiskelevat kuvasivat kristillistä kasvatusta kuuden ulottuvuuden tasolla. Ulottuvuudet ilmentävät kasvatusta inhimillistä ja hengellistä puolta. Näistä kuudesta ulottuvuudesta opillinen, rituaalinen ja kokemuksellinen puoli ilmentää kristillisen kasvatusta hengellistä puolta. Eettis-moraalinen, huolenpidollinen ja pedagoginen puoli ilmentää puolestaan inhimillistä puolta. Ulottuvuudet ovat yleisluonteisia, ja ne voitaisiin yleistää mihin tahansa kasvatustoimintaan. Tässä kontekstissa ne muodostavat yh-

dessä kristillisen kasvatuksen toisistaan erottamattoman kokonaisuuden. (Muhonen & Tirri 2008, 77, 82.)

Opillinen ulottuvuus sisältää kristilliseen uskoon kuuluvia oppeja, ja kasvatettavalle välitetään kuvaa rakastavasta Jumalasta. Käytännön tasolla kristillisen kasvatuksen opillinen ulottuvuus näkyy toiminnassa Raamatunkertomuksien välityksellä. Raamatunkertomuksien kautta voidaan käsitellä erilaisia kysymyksiä. Keskeinen merkitys opillisella ulottuvuudella on yhteisen perinteen ylläpitäminen ja eteenpäin vieminen sekä kristityn identiteetin vahvistaminen. (Muhonen & Tirri 2008, 78.)

Rituaaliseen ulottuvuuteen kuuluvat tavat ja perinteet, kuten kirkkovuoden seuraaminen, rukoileminen ja hengelliset laulut. Rituaalit auttavat ymmärtämään erilaisten tapojen merkityksiä. Rituaalit antavat kokemuksia turvallisuudesta ja lisäävät niihin osallistuvien yhteisöllisyyttä. Lapsikin pääsee rituaalien kautta osalliseksi uskonnosta, vaikka opillisen puolen ymmärtäminen ei ole vielä mahdollista. Rituaalinen ulottuvuus on kiinteästi yhteydessä opilliseen ja kokemukselliseen ulottuvuuteen. (Muhonen & Tirri 2008, 78–79.)

Kokemuksellisen ulottuvuudessa on kyse emotionaalisesta ilmapiiristä ja Jumalan rakkaudesta sekä läsnäolosta. Kokemuksellisen ulottuvuuden kautta lapselle on mahdollista tarjota kokemus turvallisesta Jumalasta, joka antaa luottamuksen elämään ja nimenomaan tulevaisuuteen: ihminen saa kokea olevansa hyvissä käsissä. Ihmisen tarve olla yhteydessä Luojaansa on tärkeää, ja kristillisessä kasvatuksessa onkin tavoitteena tukea kasvatettavan jumalasuhdetta ja hengellistä hyvinvointia. (Muhonen & Tirri 2008, 79.)

Eettis- moraalisen ulottuvuuden kautta kristillisen kasvatuksen tehtävä on antaa arvokasvatusta, johon sisältyy eettisten periaatteiden opettaminen. Lähimmäisenrakkaus kokoaa yhteen kristillisen kasvatuksen keskeiset arvot, kuten toisen huomioimisen, kunnioittamisen ja erilaisuuden hyväksymisen. Eettis- moraalinen ulottuvuus ilmenee kristillisessä kasvatuksessa sekä tiedollisesti että

toiminnallisesti. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että opetettuja asioita eletään yhdessä todeksi. (Muhonen & Tirri 2008, 80.)

Huolenpidon ulottuvuudelle on tyypillistä kasvatussuhteen positiivinen tunneilmapiiiri, turvallisuus, luotettavuus, jatkuvuus, rakkauden osoittaminen ja lapsen tarpeista huolehtiminen. Kristillinen kasvatusta ottaa huomioon lapsen kokonaispersoonallisuuden. Yhdessäoloa ja arkista elämää arvostetaan. (Muhonen & Tirri 2008, 80–81.)

Pedagogisella ulottuvuudella tarkoitetaan kristillisen kasvatuksen toteuttamiseen liittyviä sisällöllisiä ja menetelmällisiä ratkaisuja ja näihin vaikuttavia periaatteita ja lähtökohtia, jotka vaikuttavat taustalla toimintaan. Menetelmien osalta kristillinen kasvatusta tukeutuu paljon yleiseen kasvatukselliseen tietoon. Perinteisiä menetelmiä ovat kerronta ja keskustelu. Kasvattajan rooli ja tehtävä on esillä korostetusti kristillisen kasvatuksen pedagogisessa ulottuvuudessa. (Muhonen & Tirri 2008, 81.)

2.2 Kirkon varhaiskasvatusta

Kirkon varhaiskasvatusta juuret ovat pyhäkoulutyössä, jota on tehty Suomessa 1780-luvulta lähtien, ja kirkon varhaiskasvatuksesta on puhuttu 1960-luvulta lähtien. Sillä halutaan korostaa kokonaisvaltaista kristillistä varhaiskasvatustoimintaa ja kasvatuskumppanuutta lapsen perheen kanssa. 1980-luvulla puhuttiin sekä laaja- alaisesta lapsityöstä että lapsi- ja perhetyöstä, johon kuuluivat pyhäkoulun ja päiväkerhon lisäksi perhetyö sekä iltpäiväkerhot. (Kirkon varhaiskasvatusta kehittämisryhmä 2008, 10, 13.)

Kirkon kasvatustoiminnassa erilaiset painotukset ovat vaihdelleet vallitsevien kasvatusta- ja oppimiskäsitysten mukana (Kirkon varhaiskasvatusta kehittämisryhmä 2008, 9). Kirkon varhaiskasvatustoiminnassa lähtökohtana on kuitenkin aina ollut kirkon usko ja kristillinen arvopohja (Ojell 2008, 125). Kirkon varhaiskasvatukseen kuuluvat myös kristillisen uskon sisällön mukaiset tavoitteet sekä lapsuuden arvostus. Kirkon varhaiskasvatusta katsotaan alkavan jo ennen

lapsen syntymää ajatuksina, rukouksina ja työtteenä. Tällä hetkellä kirkon varhaiskasvatukseksi kutsutaan pääsääntöisesti alle kouluikäisten, lasten ja heidän perheidensä ja läheistensä kanssa tapahtuvaa kasvatusta. (Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisryhmä 2008, 9.) Kirkon varhaiskasvatuksessa huomioidaan yhteiskunnan ja ympäröivän maailman muutokset. Toiminta on joustavaa, ja se on mahdollistanut työn kehittämisen siihen suuntaan, joka vastaa seurakuntalaisten tarpeisiin. (Ojell 2008, 125.)

Kirkon varhaiskasvatus on kristillisen uskon ja sen arvoihin perustuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jossa korostuu uskon tradition jakaminen, lapsilähtöisyys ja perheen arvostaminen. Toiminnassa korostuu lisäksi kasvatuksen kokonaisvaltaisuus, jossa kaikki hoito, kasvatus ja opetus liittyvät toisiinsa. Lapsen hyvinvointi syntyy fyysisestä, fyysisestä, psyykkisestä, sosiaalisesta, hengellisestä ja emotionaalisesta hyvinvoinnista. Kokonaisvaltaisen kasvatusajattelun tavoitteena on välittää lapselle ymmärrystä siitä, että usko on luonnollinen osa elämää, ja Jumala on aina läsnä elämässä. (Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisryhmä 2008, 9–10, 24.)

Vuosituhannen vaihteessa kirkon varhaiskasvatuksen käsite on yleistynyt. Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisasiakirjassa (2008) kirkon varhaiskasvatuksen visio on ”Lapsi on osallinen”. Kirkon varhaiskasvatus perustuu kristilliseen ihmiskäsitykseen: ihmisellä on erikoisasema Jumalan silmissä, ja hänet on luotu yhteyteen Jumalan kanssa. Lapsi nähdään seurakunnassa kallisarvoisena aarteena. Lapsen osallistumista seurakuntaelämään tuetaan rohkeasti ja joustavasti, jotta lapsi voi osallistua seurakunnan tapahtumiin mielekkäällä tavalla. Varhaiskasvatusympäristöstä lapsi saa elämänarvoja, jotka kantavat häntä läpi elämän. (Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisryhmä 2008, 13, 23.)

Kirkon varhaiskasvatuksen kokonaisuus pitää sisällään nykyisin erilaisia sisältöjä ja toimintamuotoja, joista esittelemme työssä myöhemmin päiväkerhot, perhekerhot ja pyhäkoulut. Pikkulapsityön kautta tehtävä kasteyhteistyö tarkoittaa sitä, että seurakuntayhteyttä ylläpidetään koko varhaislapsuuden ajan. Käytännössä pikkulapsityöksi lasketaan aika ensimmäisestä kaste keskustelusta kou-

luun siunaamiseen asti. Nykyisin yhteydenpito tarkoittaa vauvakirkkoja, kummi-kirkkoja, kutsuja tulla mukaan seurakunnan toimintaan ja syntymäpäiväonnitte-lut sekä juhlia. (Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisryhmä 2008, 14–15.)

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta kuuluu sekä kirkon varhaiskasvatuksen että varhaisnuorisotyön toiminnan piiriin. Toiminta on tarkoitettu ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaille sekä jokaisen vuosiluokan erityisoppilaille. Toimin-nassa keskeisiä elementtejä ovat turvallisen aikuisen läsnäolo koulupäivän jäl-keen, lepo, hiljentyminen, kristilliset sisällöt, leikki ja monipuolinen toiminta sekä välipala. (Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisryhmä 2008, 16.)

Jumalanpalveluskasvatusta toteutetaan kokonaisvaltaisesti kirkon varhaiskas-vatuksessa. Käytännössä se tarkoittaa eri- ikäisten seurakuntalaisten tukemista, jotta ihminen voisi liittyä seurakunnan monimuotoiseen jumalanpalveluselä-mään. Keskeisiä sisältöjä jumalanpalveluskasvatuksessa ovat rukous, Jumalan kohtaaminen, uskon traditioon osallistuminen, ehtoolliskasvatus ja jumalanpal-veluksen sisältö. (Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisryhmä 2008, 16–17.)

Musiikki- taide- ja ympäristökasvatus ovat olennainen osa kirkon varhaiskasva-tusta. Musiikin avulla lapsi voi luontevalla tavalla ilmaista uskoaan ja osallistua jumalanpalveluselämään. Musiikki tulee lapsen kokonaisvaltaista kasvua, sillä musiikillinen ajattelu ja ilmaisu kehittyvät. Taiteen avulla lapsi voi ymmärtää sel-laista, mitä sanat eivät tavoita. Taiteella ja uskonnolla on ollut aina vahva vuo-rovaikutus muun muassa draaman, liikkumisen, kerronnan ja kirjallisuuden kautta. Kirkon ympäristökasvatuksen perusta on luomisuskossa ja Raamatun opetuksessa kohtuullisesta elämäntavasta. Kirkon varhaiskasvatuksessa lisä-tään lapsen kokemuksia, tietoa sekä vastuullisuutta ympäristöstä. (Kirkon var-haiskasvatuksen kehittämisryhmä 2008, 17.)

Kristillinen kotikasvatus tarkoittaa kotien rukouselämää, kirkkovuoden juhlien viettoa, virsiä, Raamatun lukemista, jumalanpalveluselämään ja muihin kirkolli-siin toimituksiin osallistumista ja kristillistä tapakulttuuria. Kirkon varhaiskasva-tus pyrkii tukemaan kotien kristillistä kasvatusta, sillä usein ihminen toistaa elä-

mässään kotona opittuja malleja. (Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisryhmä 2008, 14.)

Kirkon varhaiskasvatuksen sisältöihin kuuluu myös yhteistyö yhteiskunnan varhaiskasvatuksen kanssa, joka toteutuu muun muassa toiminnallisena yhteistyönä, varhaiskasvatuksen kunnallisena kehittämisenä, uskontokasvatukseen tukevana toimintana sekä varhaiskasvatussuunnitelmien työstämisenä. Uskonnollisen kasvatuksen tukemisessa on otettava lain mukaan huomioon holhoojan vakaumus. Puolestaan esiopetukseen kuuluu lain mukaan eettinen kasvatus, kulttuurinen katsomuskasvatus sekä uskontokasvatus tai elämänkatsomustietokasvatus. (Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisryhmä 2008, 16.)

Kirkon varhaiskasvatuksen piiriin kuuluu myös leiri- ja kesätoiminta. Lapsille ja perheille suunnattua leiritoimintaa on koko vuoden ajan. Leirejä järjestetään sekä lapsille että koko perheelle erikseen. Perheleireillä on yleensä koko perheelle suunnattua yhteistä toimintaa sekä omaa toimintaa erikseen lapsille ja aikuisille. Perheleirien tavoitteena on tukea perheyhteyttä, antaa mahdollisuus virkistäytymiseen sekä tukea kristillistä kasvua. (Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisryhmä 2008, 15–16.)

Kirkon varhaiskasvatuksessa yksi tärkeä elementti on kasvatuskumppanuus, eli yhteistyö lapsen perheen kanssa. Lapsen kiinteää suhdetta vanhempiin ja muihin läheisiin pidetään kirkon varhaiskasvatuksessa tärkeänä. Kasteessa seurakunta sitoutuu tukemaan lasta sekä hänen vanhempiaan ja kummejaan kristillisessä kasvatuksessa. Kaste- ja kasvatuskumppanuus ovat käytännössä kunnioittavaa kumppanuutta, läsnäoloa ja vuorovaikutusta perheen ja seurakunnan välillä. Käytännössä yhteisyyttä toteutetaan keskusteluina, perheitä tai vanhempia kokoavana toimintana, kohtaamisina, kirkollisissa toimituksissa ja erityisenä tukena muun muassa diakoniatyön tai perheneuvonnan avulla. (Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisryhmä 2008, 9, 14.)

Kirkon varhaiskasvatuksen raamatullisia lähtökohtia ovat kaste- ja lähetyskäskyt. Jeesus antoi aikuisille esimerkiksi lapsen uskon, ja siksi myös kirkon varhaiskasvatuksessa arvostetaan lasta: jokaisen ihmisen elämä nähdään arvokkaana. Kirkon varhaiskasvatuksen perustana on kasteopetus jota vanhemmat, kummit ja seurakunta toteuttavat yhteistyössä pitämällä kastetusta lapsesta huolta opettamalla sekä kasvattamalla häntä. Kasteen kautta eri-ikäisillä seurakuntalaisilla on oikeus saada kristillistä kasvatusta ja tukea hengelliseen elämään. (Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisryhmä 2008, 10–11.)

Kirkon varhaiskasvatus toteutuu seurakunnassa, kodeissa sekä muissa varhaiskasvatusympäristöissä. Seurakunnan tehtävänä on täydentää lapsen elämässä läheisten toteuttamaa kristillistä kasvatusta. Seurakunnassa lasten ja perheiden kanssa työskentelevät usein lastenohjaajat, lapsityönohjaajat, pyhäkoulusihteerit, lapsi- ja perhetyön papit, kirkkomuusikot, diakonit, nuorisotyönohjaajat ja lähetysasihteerit. Muita toimijoita voivat olla seurakunnan vapaaehtoistyöntekijät esimerkiksi pyhäkouluopettajina, kerhonohtajina tai avustajina. (Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisryhmä 2008, 17.)

Tärkeä osa kirkon varhaiskasvatusta on kirkon varhaiskasvatuksen kehittämissuunnitelma. Vuonna 2005 julkaistiin varhaiskasvatuksen perusteet-asiakirja, eli Vasu. Asiakirjan pohjalta alkoi kuntien omien varhaiskasvatussuunnitelmien työstäminen, ja monissa kunnissa seurakunnat työntekijät olivat mukana yhteistyökumppaneina. Työskentelyn edetessä myös kirkon työlle toivottiin vastaavanlaista asiakirjaa työtä suuntaamaan. Vuonna 2005 kirkon kasvatuksen ja nuorisotyön toimikunta asetti varhaiskasvatuksen kehittämissuunnitelman linjaamaan varhaiskasvatuksen kokonaisuutta ja työn sisältöjä. Vuonna 2008 julkaistiin kirkon varhaiskasvatuksen kehittämissuunnitelma, jonka nimi on ”Lapsi on osallinen”, eli Vake. Vake-asiakirjassa on paljon samoja tavoitteita kuin Vasu-asiakirjassa. Vasussa tavoitteena on olla edistämässä varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteutumista Suomessa. Yhdenvertaiseen varhaiskasvatukseen kuuluvat sisällön ja laadun kehittäminen yhdenmukaistamalla toiminnan järjestämisen perusteita. Vasu-asiakirjassa on lisäksi tavoitteena lisätä varhaiskasvatushenkilöstön ammatillista tietoisuutta, moniammatillista yhteistyötä ja van-

hempien osallisuutta varhaiskasvatuspalveluissa. Puolestaan Vake-asiakirjan tarkoituksena on olla tukena seurakuntien, seurakuntayhtymien, hiippakuntien, järjestöjen, oppilaitosten ja keskushallinnon työssä. Tavoitteena on myös ottaa vanhemmat mukaan kumppanuuteen ja keskusteluun varhaiskasvatuksen kehittämiseksi sekä vahvistaa yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Vake-asiakirja ei kuitenkaan ole samalla tavalla velvoittava kuin valtakunnallinen Vasu-asiakirja on. (Ojell 2008, 121–122.)

Toinen ero Vasu- ja Vake-asiakirjojen välillä liittyy sisällön painotuksiin. Vasu-asiakirjassa on kuusi erillistä kokonaisuutta, joista yksi käsittelee uskonnollis-katsomuksellista orientaatiota. Vake-asiakirja puolestaan sitoutuu Vasu-asiakirjan mukaiseen ajatteluun siten, että kirkon varhaiskasvatuksen ensisijaisena perustana ovat kirkon oma arvopohja ja kristillisen uskon mukaiset tavoitteet. (Ojell 2008, 122.)

2.3 Lapsi- ja perhetyö

Kristillinen lapsi- ja nuorisotyön kehitys alkoi 1700-1800 luvuilla samaan aikaan Euroopan yhteiskunnallisten muutosten alkaessa. Yhteiskunnan elämän murrosvaiheissa lapsi- ja nuorisotyön toiminnassa näkyi diakonisia ulottuvuuksia. Suomessa vastaavia muutoksia tapahtui 1900-luvulla toisen maailmansodan jälkeisinä vuosina, 1960-luvulla sekä vuosituhannen vaihteessa. (Launonen 2008, 222–223.)

Viime vuosikymmenien aikana evankelis-luterilaisen kirkon lapsityön toiminnallinen perusta on rakentunut kerhotyön ja pyhäkoulutyön varaan. Lapsityöhistoria muodostuu pyhäkoulun ja päiväkerhon kehitysvaiheista. (Alopaeus-Karhunen & Wennermark 2004, 13.) Työlle on ollut omaleimaista, että kansainvälisistä malleista on pyritty luomaan malli, joka sopii paikallisiin olosuhteisiin. Toiminnan ytimenä on kuitenkin aina ollut hengellinen ja diakoninen olemus. (Alopaeus-Karhunen & Wennermark 2004, 13.) Pyhäkoulujen ja päiväkerhojen historiaa esitellään työn myöhemmässä vaiheessa.

Seurakunnassa perhetyötä on ollut tiettyssä mielessä aina, mutta yhtenä työn näkökulmana siitä puhuttiin vasta 1970-1980-luvuilla. Erilaisia perhetyön muotoja on ollut jo ennen sitä. Ensimmäiset lasten jumalanpalveluksen kaavat julkaistiin 1800-luvun lopulla, mutta varsinaisista perhekirkoista puhuttiin ensimmäisen kerran 1950-luvulla. Vuonna 1968 julkaistussa käsikirjassa oli vain merkintä lasten jumalanpalveluksen kohdalla, että lasten jumalanpalvelus voi olla myös perhekirko, johon vanhemmat osallistuvat. Varsinainen perhejumalanpalveluksen kaava otettiin käyttöön väliaikaisesti vuonna 1983. Tällä hetkellä hyvin toteutettuna perhejumalanpalvelukset ja perhemessut ovat osa seurakunnan jumalanpalveluselämää, joissa otetaan huomioon lapset ja heidän perheensä. (Luukkonen 1997, 159–160.)

Kehtoluokkatyötä kutsutaan nykyään pikkulapsityöksi, ja sen juuret ulottuvat sodan jälkeiseen jälleenrakennusaikaan: Suomen Pyhäkouluyhdistys lähetti syntymäpäiväonnitteluita 1950-luvulla. Kehtoluokkatyötä tehtiin alkuaikoina osana diakoniatyötä, mutta nopeasti yhteydet pyhäkoulutyöhön vahvistuivat, sillä onnittelun yksi tehtävä oli kutsua lapsi pyhäkouluun. Nykyisessä tilanteessa myös lastenohjaajat tekevät pikkulapsityötä, ja ensimmäinen opas ilmestyi vuonna 1962. (Luukkonen 1997, 160.)

Suomessa on järjestetty perhekasvatuskursseja 1970-luvun loppupuolelta alkaen. Äiti- lapsipiirejä on luultavasti ollut jo ennemminkin, mutta eniten toiminta kasvoi 1980-luvun puolivälistä eteenpäin seurakuntalaisten omasta aloitteesta saada yhteen kokoontuvaa toimintaa. Ensimmäinen perhetyötä käsittelevä kirja ilmestyi vuonna 1990. (Luukkonen 1997, 160.)

Kirkon lapsityö pitää sisällään seurakunnan antamaa opetusta ja kasvatusta. Toiminnassa on tärkeänä näkökulmana antaa virikkeitä, jotka lisäävät uskonnollista ymmärrystä sekä aktivoivat lapsen persoonallista, sosiaalista ja hengellistä kehitystä. Elämyksellisyys, havainnollisuus ja toiminnallisuus ovat lapsityön tärkeitä elementtejä, sillä toiminnallisuuden kautta lapsi pystyy itse hahmottamaan, miten opittu asia jäsentyy hänen elämässään. (Kallioniemi 2004, 53, 58–59.) Haasteellisuus on siinä, että toiminnan tulisi olla sekä aikuisille että lapsille

suunnattua, sillä myös vanhemmat ovat seurakunnan lapsityön toiminnoissa mukana (Kantola 2004, 108).

Kirkon lapsityö on laaja-alaista sekä sisällöllisesti että tehtävistä käsin. Sisällöllisessä laaja-alaisuudessa korostuu toiminnan monipuolisuus, innovatiivinen työote ja pedagogista tarkastelua esimerkiksi oppimiskäsitysten tulkinnessa. Lapsityön tarkastelu tehtävästään käsin tarkoittaa sitä, että kirkon lapsityöllä on yksi yhteinen perustehtävä, eli antaa kasteopetusta. Kasteopetuksen toteutumiseksi parhaalla mahdollisella tavalla merkitsee jatkuvaa uudelleen arviointia ja painopisteiden siirtämistä. Perheiden elämäntilanteiden jatkuva muuttuminen yhteiskunnassa vaikuttavat myös kasteopetuksen toteuttamiseen. Laaja-alaiseen lapsityöhön kuuluvat joustavuus ja muutosvalmius muuttuvissa tilanteissa. (Kuoppa 1997, 105–107.)

Seurakunnan lapsityö on yhä suuremmassa määrin laaja-alaista perhetyötä, jossa seurakunnan huolenpito ja tuki kohdistuvat koko perheeseen. Lapsityölle on tyypillistä kuulla ja reagoida ihmisten tarpeisiin ja kysymyksiin. Tärkeäksi asiaksi nähdään vanhemmuuden tukemisen lisäksi seurakunnan jäsenten vahvistaminen uskossa ja rakkaudessa. Perhetyöhön kohdistuvat haasteet ovat lisänneet moniammatillista yhteistyötä niin seurakunnan sisällä kuin yhteiskunnan muiden toimijoiden kanssa. Perhelähtöisessä seurakuntatyössä kevennetään vanhempien syyllisyyden kuormaa, rakennetaan luottamusta, kuunnellaan vanhempien murheita kasvatuksesta ja annetaan asiantuntijoiden neuvoja. (Kantola 2004, 114–115.)

Kysymykset ovat keskeisessä roolissa lasten maailmassa. Seurakuntien lapsityössä keskeisellä sijalla on luoda edellytykset vuorovaikutukselle, jossa lapselle syntyy kysymyksiä. Lapsityön periaatteiden mukaisesti nämä kysymykset saavat aikaan puhetta Jumalasta lapsille siten, että Jumalan rakkaus ja uskollisuus voivat ympäröidä lapsen. Lapsityössä on tärkeää, että lapsi voi turvallisesti ja johdonmukaisesti tutustua Jeesukseen ja Jumalaan. Tällöin hän oppii itse rukoilemaan mielekkäällä tavalla, ja kenties lapselle muodostuu inhimillisen kiin-

tymyssuhteen kaltainen suhde Jumalaan. (Kantola 2004, 109–111, 113–114, 116.)

Perhetyö ei ole eriytynyt työmuoto, vaan sitä tehdään siellä, missä seurakunnalla on jo luonnolliset yhteydet. Parhaassa tapauksessa perhetyö on yhteistyötä sekä seurakunnan sisällä että seurakuntalaisten kanssa. Seurakunnan perhetyön yhteydet ulottuvat usein seurakunnan ulkopuolelle, kuten esimerkiksi neuvoloihin. (Luukkonen 1997, 152.)

Perhetyötä voidaan tehdä monella tavalla ja eri työmuotojen kautta. Pappien näkökulmasta toimituskeskustelut ja kirkolliset toimitukset ovat keskeisin osa perhetyötä. Pikkulapsityössä tehdään myös perhetyötä kohtaamalla erilaisia koteja kotikäynnein ja 1–4-vuotiaita lapsia muistamalla syntymäpäivänä tai kastepäivänä. Perhetyötä tehdään myös perhekerhoissa. Päiväkerhotyössä lastenohjaajat tapaavat joko kaikki vanhemmat henkilökohtaisesti toiminnan alussa tai käymällä kerholaisen kodissa ennen toiminnan alkua. Vanhempainilloissa on mahdollisuus tutustua toisiin vanhempiin ja ohjaajiin sekä käsitellä tiettyä ajankohtaista aihetta. Lapsi- ja nuorisotyö järjestää myös erilaisia juhlia, retkiä, leirejä ja tapahtumia perhetyönä. (Luukkonen 1997, 153–155.)

Perhetyöllä on monenlaisia sisältöjä, ja esimerkiksi vanhempien kohtaaminen on perhetyötä. Aluksi luodaan kontakti vanhempiin ja tutustutaan. Ihminen tarvitsee rinnalla kulkijaa elämän vaikeiden asioiden edessä. Vanhempia kohdataan perhetyössä myös silloin, kun lapsen kerhokäyttäytyminen huolestuttaa työntekijää. Osa työstä on parisuhteen tukemista, sillä hyvä parisuhde on perheen perusta. Vanhemmuuden tukeminen on puolestaan tärkeä osa lapsiperheisiin suunnattua perhetyötä, joka toteutuu muun muassa perhekerhoissa, pikkulapsityön kautta ja vanhempainilloissa. Kolmantena perhetyön sisältönä voidaan pitää perheyhteyden lujittamista. Käytännöntasolla seurakunnan perhetyö voi koko perheelle tarkoitettuin tapahtumin järjestää perheelle yhteistä tekemistä, sillä monilla vanhemmilla ei ole tietoa, mitä esimerkiksi pienen lapsen kanssa voi tehdä. (Luukkonen 1997, 156–158.) Seurakunta tarjoaa mahdollisuuksia ryhmätoimintaan, johon voivat osallistua eri-ikäiset ihmiset ja kokonaiset per-

heet yhdessä. Säännöllinen kokoontuminen luo turvallisen ympäristön yhteyden kokemiseen aikuisten ja lasten kanssa. Perheellä on mahdollisuus toimia sekä yhdessä että erikseen ja virkistyä arjen keskellä. (Alopaeus-Karhunen & Wennermark 2004, 22.) Perhetyöhön liittyvät lisäksi erilaiset perhekasvatuskurssit, joissa opetetaan lähi- ja ihmissuhdetaitoja. Tärkeää on myös antaa vanhemmille tietoa parisuhteen kriisivaiheista, lasten kasvatuksen vaikeista tilanteista sekä ihmisen oman kasvun vaiheista. (Luukkonen 1997, 156–158.)

2.3.1 Pyhäkoulu

Pyhäkoululla on ollut jo alussa merkittävä sosiaalinen tehtävä, sillä sen tuli ohjata lapsia ja nuoria erilaisten harrastusten pariin (Lingren 1997, 141). Pyhäkoulu syntyi myös tarpeesta opettaa kansa lukemaan Raamattua, ja pyhäkoulu sisällytti kansanopetuksen piirteitä (Wennermark 2004, 136). Keskustelu pyhäkoulun luonteesta alkoi 1800-luvun puolivälissä. Pyhäkoulun hartaudellista puolta painottivat Nurmijärven kappalainen Johan Fredrik Bergh ja Kuopion tuomiorovasti Aaron Kustaa Borg. Etusijalla pyhäkouluissa olivat raamatunkertomukset ja toisella sijalla katekismuskäskyt. Pyhäkoulusta alettiin puhua lasten hartaushetkenä, jonka tavoitteena oli kasvattaa lapsia seurakunta- ja jumalanpalveluselämään. (Lindgren 1997, 141.)

Vuonna 1866 kansakouluasetuksen myötä pyhäkoulujen vastuu alkeisopetuksesta väheni vähitellen aina vuoden 1921 oppivelvollisuuslakiin asti vapauttaen pyhäkoulut vastuusta lopullisesti (Lindgren 1997, 141). Suomessa pyhäkoulutyö sai vaikutteita 1800-luvulla Saksan kirkkojen tekemästä työstä, sillä saksalaisen mallin mukaan pyhäkoulussa oli kyse ennen kaikkea lasten jumalanpalveluksesta. Tärkeä asia oli pitää esillä Raamattua ja sen kertomuksia. Sodan jälkeen yhteiskunnassa tapahtuneet muutokset haastoivat kirkkoa ottamaan enemmän vastuuta kasteopetuksesta ja Raamatun kertomusten kertomisesta. (Wennermark 2004, 136–137.) Suomalaisin osa pyhäkouluissa on nykyäänkin vankka opetuksellinen ote (Lindgren 1997, 142).

Berta Hermanson vaikutti pyhäkoulutoimintaan keskeisesti, sillä hän perusti pyhäkouluopiston vuonna 1936, josta myöhemmin tuli Suomen kirkon seurakuntaopiston säätiö. 1970-luvulla pyhäkoulun suosio alkoi laskea, sillä perheiden elämäntavat muuttuivat ja ikäluokat pienenivät. Seurakunnat alkoivat kehittää pyhäkoulutoimintaa 1980-1990 lukujen taitteessa suuntaan, jota nimitettiin lastenkirkoksi. Tärkeäksi asiaksi muodostui antaa tilaa muun muassa lapsen luontaiselle ihmettelylle ja rituaaleille. Lapselle haluttiin välittää Pyhän kohtaamisen elämys. 1990-luvulla pyhäkoulutoiminnassa korostui sosiaaliset ja diakoniset kysymykset. Laman seurauksena syntyivät kaakaopyhäkoulut, jossa tärkeänä elementtinä oli ruoka- tai välipalatarjoilu. (Alopaeus-Karhunen & Wennermark 2004, 13–17.)

Pyhäkoulutyöllä on pitkät perinteet, ja siitä käytetään nykyään nimitystä lastenkirkko, sillä pyhäkoulu on lasten jumalanpalvelus. Täysivaltaisena jäsenenä lapsella on oikeus omaan säännölliseen jumalanpalvelukseen. Toiminta on avointa lasten, varhaisnuorten ja lapsiperheiden toimintaa. Perinteisesti pyhäkoulu koontuu kerran viikossa joko sunnuntaina tai arkena. Pyhäkoulu antaa lapselle kasteopetusta, joka tarkoittaa lapsen hoitamista yhteisössä, johon hänet on kasitettu. Lapsi kasvaa pyhäkoulussa oman ikäkautensa ja omien edellytystensä mukaisesti seurakunnan yhteyteen, yhteiseen uskoon ja sen jumalanpalveluselämään. Pyhäkouluissa pyritään yhdistämään lapsen kokemat tunteet ja saatu tieto, jotta syntyisi uusia elämyksiä ja oivalluksia. Pyhäkouluissa eletään käytännössä todeksi kristillistä lähimmäisenrakkautta. (Lindgren 1997, 136–137.)

Pyhäkoulu on luonteeltaan joustava, ja sitä voidaan järjestää siellä, missä sitä tarvitaan. Perinteisen pyhäkoulun rinnalle onkin tullut muun muassa pikkulapsiperheiden pyhäkoulut, mummin ja vaarin pyhäkoulut, seikkailu- ja retkipyhäkoulut, kielikylpypyhäkoulut, kaakaopyhäkoulut, kirjepyhäkoulut sekä kaikenikäisiä kokoavat mummon kammarin pyhäkoulut. Pyhäkoulutoimintaa on myös päiväkerhoissa, iltapäiväkerhoissa, vanhusten palvelutaloissa, kerhoissa, lomaviettokeskuksissa ja partioissa. Monimuotoisuudestaan huolimatta pyhäkoulutehtävän pääasiallinen tehtävä on tukea kotien kristillistä kasvatusta. Pyhäkoulussa

sitoudutaan seurakunnan yhteiseen uskoon sekä sanoman viemiseen lapselle niin lasta kuin perhettä kunnioittaen. (Lindgren 1997, 140–141.)

Pyhäkoulun kokoontumiskertojen sisällön suunnittelu perustuu neljän elementin näkökulmaan, jotka ovat juhla, ”tykkääminen”, ihmettely ja uskonnolliset tavat eli rituaalit. Ensimmäisessä näkökulmassa Jumalanpalvelus nähdään juhlaana, jossa koetaan yhteys Jumalaan ja Jeesukseen Kristukseen sanan ja sakramenttien välityksellä. Jumalanpalveluksen juhlassa voi seurakuntana kokea yhteyttä ja antaa arjen asiat sekä yksin että yhdessä Jumalalle. Lapselle juhlaan kuuluvat leikki, tunteiden ilmaiseminen, spontaanius, harras tunnelma, pyhyiden kokemus ja yhteys toisiin. Pyhäkoulun tarkoitus onkin viedä kirkollista juhlaaperinnettä eteenpäin tarkoituksen mukaisella tavalla. (Lindgren 1997, 137.)

Toisessa ”tykkäämisen” näkökulmassa on kyse pyhäkoulun ilmapiiristä, joka syntyy keskinäisestä yhteydestä. Ilmapiiriin ratkaisevasti vaikuttaa ryhmän ohjaaja, ja hyvä ohjaaja viestittää lapselle aitoa välittämistä. Tavoitteena on, että jokainen lapsi voisi tuntea hyväksyntää ja mahdollisuuden olla oma itsensä. Tavoitteeseen pääseminen edellyttää keskinäistä tutustumista, yhdessä tekemistä ja muiden erilaisten ihmisten kunnioittamista. Hyvän ilmapiiri edellytyksinä ovat myös lasten osallistuminen toiminnan suunnitteluun sekä toteutukseen antaen tilaa lasten ajatuksille, tunteille ja tahdolle. Onnistuessaan pyhäkoulu on henkinen ja hengellinen levähdyspaikka, jossa lapsen omaleimaisuutta kunnioitetaan. Hyväksyvän ilmapiirin luova ohjaaja antaa lapselle hyvän mallin ehdoitta rakastavasta ja anteeksiantavasta Jumalasta. (Lindgren 1997, 137–138.)

Kolmas ihmettelyn näkökulma kuuluu luonnollisena osana lapsen elämään, ja lapsi nauttii yllätyksistä. Pyhäkoulussa yllätyksellisyyttä hyödynnetään kerronnassa ja muussa toteutuksessa. Hyvässä ilmapiirissä lapsi voi ihmetellä erilaisia asioita liittyen raamatunkertomuksiin, uskonnollisiin tapoihin ja elämän keskeisiin kysymyksiin. Lapsen ihmettely saa aikaan lapsen ja aikuisen välille vuorovaikutusta, mitä lapsi tarvitsee uskonnollisen kasvunsa tueksi. (Lindgren 1997, 138–139.)

Neljännessä rituaalien näkökulmassa kyse on lapsen kasvusta seurakuntaan uskonnollisten tapojen kautta, sillä uskonnolliset tavat ovat osa sekä lasten että aikuisten jumalanpalveluselämää. Uskonnollisissa tavoissa toisto on tärkeää, jotta niistä tulee tuttuja ja turvallisia tapoja ilmaista omaa henkilökohtaista uskoa. Rituaalien sisäistämisen edellytyksenä on ymmärtää niiden sisältö, sillä ilman ymmärrystä rituaaleista tulee merkityksettömiä tapoja. Lapselle rukous on merkittävin uskonelämää ilmentävä asia. Rukouksessa lapsi voi kokea yhteyden Jumalaan. Rituaalit antavat lapselle mahdollisuuden eläytyä itse ja kokea aisteillaan ja koko olemuksellaan osallisuutensa pyhäkouluun. (Lindgren 1997, 139–140.)

2.3.2 Päiväkerho

Päiväkerhotyöllä ei ole yhtä selvää alkamisajankohtaa, sillä toimintaa on alkanut siellä, missä sille on ollut tarvetta (Alopaeus-Karhunen 1986, 10). Päiväkerhotyö syntyi sodan jälleenrakennusvaiheessa, kun kirkko halusi tukea perheitä tarjoamalla osapäiväistä lastenhoitoa ja kristilliseen kasvatukseen perustuvaa toimintaa (Wennermark 2004, 138). Päiväkerhotyö on alkanut suurissa kaupungeissa, ja on levinnyt niistä pienempiin kaupunkeihin ja maaseudulle. Monen päiväkerhon tarve syntyi kaupungistumisen ja yhteiskuntarakenteen seurauksena. Vanhemmat kaipasivat kodin ulkopuolista tukea kasvatukseen ja lapsilleen kehittäviä virikkeitä. Työn luonne muuttui nopeasti diakonisesta auttamisnäkemyksestä seurakunnan arkitoiminnaksi alle kouluikäisten lasten parissa. Päiväkerhojen tavoitteena oli auttaa erilaisia lapsia, ja erityisryhmien perustaminen on vaikuttanut suuresti päiväkerhotyön luonteen muodostumiseen. (Alopaeus-Karhunen & Wennermark 2004, 17–18.)

Päivähoitojärjestelmän kehittyttyä yhteiskunnassa päiväkerhotyö keskittyi kasteopetuksen toteuttamiseen, ja työmuoto sai erilaisia ilmenemismuotoja eri paikkakunnilla. Työmuodon toiminta kasvoi rajusti 1970- ja 1980-luvuilla, jonka seurauksena työtä kehitettiin ammattimaisesti toteutetuksi toiminnaksi. (Wennermark 2004, 138.) Vuonna 1975 piispainkokous käsitteli ja hyväksyi seurakunnan päiväkerhotoiminnan tavoitteet, joiden mukaan päiväkerho on kirkon oma

työmuoto joka antaa seurakunnan kasteopetuksen, kristillisen kasvatuksen ja tuen vanhempien kasvatustehtävälle. Toiminnan suunnittelussa otetaan kokonaisvaltaisesti huomioon lapsen persoonallisuuden kehitys, tarpeet ja edellytykset. (Alopaeus-Karhunen & Wennermark 2004, 21.)

Päiväkerhotyön toiminnan perustana on kristillinen ihmiskäsitys ihmisen ainutlaatuisuudesta. Suomalainen päiväkerho on ainutlaatuinen, sillä muualla maailmassa kirkolla ei ole yhtä laajaa ja säännöllistä arkisin tapahtuvaa kasvatustoimintaa. Ei siis ihme, että päiväkerhotoimintaa pidetään kirkon kasteopetuksen kokonaisuuden vahvuutena. Päiväkerhotyötä tehdään 3–6-vuotiaiden lasten parissa, ja toiminnassa lapsi saa kasvaa seurakunnan yhteydessä. Lapsen näkökulmasta päiväkerho on hänen seurakuntansa. (Saarinen 1997, 130, 132.)

Päiväkerhon tärkein tehtävä on olla olemassa lasta varten ja tukea yksilön kasvua. Toiminnassa lapsi nähdään aktiivisena toimijana, joka on elämän utelias ihmettelijä. Lapsi tarvitsee hiljentymistä, ja päiväkerhossa lapsi saa mahdollisuuden kokea muun muassa Jumalan läsnäoloa. Päiväkerhon toiminnassa otetaan huomioon alle kouluikäisen lapsen luovuus ja hänen kokonaisvaltainen kehityksensä. Lapsen kokonaisvaltaisuus huomioiden lapselle annetaan mahdollisuudet monipuoliseen ilmaisuun muun muassa leikkien, musisoiden ja satujen avulla. (Saarinen 1997, 131.)

Päiväkerhotyössä otetaan huomioon lapsen kokonaisvaltainen kasvu, sillä työn keskeinen tavoite on uskon liittäminen arkeen. Käytännössä uskon liittäminen arkeen tarkoittaa uskontohetkien liittymistä oleellisesti esillä oleviin aiheisiin. Päiväkerhossa lapsi kuulee mahdollisesti ensimmäisen kerran Raamatun kertomuksia. Tärkeää on siis valita Raamatun kertomuksen lapsen ikä huomioiden, sillä lapselle on tärkeää välittää kuva Jumalasta hyvänä ja turvallisena isänä. Lapsille on hyvä kertoa Jeesuksesta, joka välittää ihmisistä ja auttaa heitä. Lapsityön yksi keskeisimmistä tavoitteista on aina ollut tuoda turvallisuutta lapsen elämään. Lapsen tapaa oppia leimaa kokonaisvaltaisuus, sillä lapsi ottaa vastaan vaikutteita kaikilla aisteilla. Lapselle on hyvä antaa mahdollisuus kohdata Raamattu kognitiivisella sekä emotionaalisella tasolla. Lapsen tutustumista

Raamattuun oman tason ja tapansa mukaan edesauttavat elämykset ja kuvallista ajattelua tukeva opetus. (Wennermark 2004, 138, 144.)

Päiväkerhossa lapsi voi kokea seurakuntayhteyttä myös toisiin lapsiin, sillä monet päivittäiset toimet tehdään yhdessä (Luumi 1986, 25). Toiminnan kautta lapsi oppii myös ryhmässä toimimisen taitoja ja siten myös vuorovaikutustaidot kehittyvät: lapsi oppii ilmaisemaan mielipiteitään, ajatuksiaan, hän oppii kuuntelemaan toisia, neuvottelemaan, tekemään yhteisiä suunnitelmia ja päätöksiä sekä keskustelemaan. Lapsi oppii lisäksi sekä auttamaan toisia että ottamaan apua vastaan. Toiminnan ilmapiiri pyritään rakentamaan niin, että lapsi voi kokea olevansa hyväksyty. Tärkeitä tavoitteita toiminnalle ovat lisäksi lapsen herkkyyden ja empaattisuuden kehittyminen sekä lapsen mahdollisuus vahvistaa myönteistä kuvaa itsestään. (Saarinen 1997, 131.)

Päiväkerhon yhtenä tavoitteena on tukea kotien kristillistä kasvatusta. Toiminnassa näkyvät myös kasvatuksellinen, hoidollinen ja diakoninen tehtävä. Toiminnan kokonaisuuteen sisältyy yhteistyö lasten vanhempien kanssa. Päiväkerholaisten vanhemmat arvostavat päiväkerhotoiminnassa erityisesti kristillistä arvopohjaa sekä lapsen saamia kokemuksia kristillisen elämäkatsomuksen rakentumiseksi. Useat vanhemmat tuovat lapsensa päiväkerhotoimintaan, että lapsi oppisi rukoilemaan, tuntemaan Taivaan Isän sekä sosiaalisten taitojen kehittymiseksi ryhmässä. Perheiden kanssa työskentely onkin tärkeä osa päiväkerhotyötä, ja samalla päiväkerho on perheiden väylä seurakuntayhteyden rakentumiseen ja vahvistumiseen. Työntekijät pyrkivät osaltaan tukemaan vanhemmuutta ja vanhemmilla on myös mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun. Toiminnan sisältö vaihtelee paikkakunnittain sekä perheiden tarpeiden mukaisesti. Perinteisesti päiväkerho kokoontuu 2–3 kertaa viikossa noin 2–3 tuntia kerrallaan. Toiminta rakentuu teema- tai projektityöskentelystä, ja käsiteltävät teemat tulevat lasten kiinnostuksen kohteista tai kysymyksistä, kirkkovuodesta sekä vuodenajasta. (Saarinen 1997, 131–133.)

2.3.3 Perhekerho

Perhekerhon tapaista toimintaa on ollut jo 1960-luvulta, kun äidit kokoontuivat yhteen äiti- piireihin. Äiti-lapsipiirit syntyivät, kun äidit alkoivat tuoda lapsiaan mukaan toimintaan. Toiminnassa oli sekä yhteistä vanhempien ja lasten hetkiä sekä vanhemmille ja lapsille suunnattua omaa toimintaa. Äiti-lapsipiirien jälkeen syntyivät avoimet päiväkerhot, joissa vanhemmat ja lapset olivat koko toiminnan ajan yhdessä. Perhekerhotyö on 1980-luvun puolivälin jälkeen laajentunut lähes koko Suomeen. Nykyään näitä eri toimintamuotoja kutsutaan nimellä perhekerho. (Linfors 1997, 154.)

Tällä hetkellä perhekerhoihin tulee alle kouluikäisiä lapsia hoitavat henkilöt, eli lapsen kanssa voi tulla kerhoon vanhemman lisäksi isovanhempi tai perhepäivähoitaja (Linfors 1997, 154). Perhekerhojen suosio on kasvanut, ja monille vanhemmille ja lapsille perhekerho tuntuu luontaiselta tavalta liittyä lähiyhteisöön ja seurakuntaan. Perhekerhosta saa lisäksi tukea kristilliseen kasvatukseen ja muihin elämän kysymyksiin. Seurakunnat vastaavat perhekerho-toiminnan kautta ihmisissä yhä olevan yhteisöllisyyden tarpeeseen. (Kantola 2004, 114.)

Perhekerhoissa aikuisille on tärkeää päästä keskustelemaan samaa työtä tekevien ihmisten kanssa ja vaihtaa kokemuksia lasten hoitamisesta sekä saada apua omaan jaksamiseen. Edellä mainittujen lisäksi hartaudet ovat tärkeä osa toimintaa, ja perhekerhot vastaavat myös perheen eri-ikäisten jäsenten uskonnollisiin tarpeisiin. (Linfors 1997, 154.) Perhekerhoissa saa lisäksi tarvittaessa tukea identiteetin vahvistamiseen sekä kasvattajan, aviopuolison ja yhteisön jäsenen rooliin (Alopaeus-Karhunen & Wennermark 2004, 22).

3 TUTKIMUSYMPÄRISTÖ

Tikkurilan seurakunta sijaitsee Vantaalla, eli tutkimusympäristönämme on Vantaan kaupunki sekä erityisesti Tikkurilan seurakuntaan kuuluvat Vantaan kaupungin kaupunginosat. Tutkimusympäristöömme ovat myös Tikkurilan seurakunnan päiväkerhot, perhekerhot ja pyhäkoulut, joihin kyselylomakkeet lähetettiin.

Vantaa on Suomen neljänneksi suurin kaupunki, ja vuonna 2009 asukkaita oli kaupungissa 195 500. Vantaan asukkaista 71 % on 15–64-vuotiaita. 0–14-vuotiaiden osuus on 18 % väestöstä, ja yli 64-vuotiaita on 11 % väestöstä. Vuonna 2008 vantaalaisissa perheissä oli keskimäärin 2,8 henkilöä, ja 45 % perheistä oli lapsettomia. Vantaalaisista 74 % kuuluu evankelisluterilaiseen kirkkoon. Vantaalla asutokunnat ovat enimmäkseen pieniä, sillä 36 % on yhden henkilön, 33 % kahden henkilön ja 31 % kolmen tai useamman asutokuntia. (Vantaan kaupunki 2009.)

Tikkurilan seurakunta kuuluu Vantaan seurakuntayhtymään. Muita Vantaan seurakuntia ovat Hakunila, Hämeenkylä, Korso, Rekola, Vantaankoski ja Vantaan ruotsalainen seurakunta. Seurakuntaan kuului vuonna 2008 seurakuntalaisia 40 100. (Tikkurilan seurakunnan toimintakertomus 2008, 1.) Seurakuntalaisten määrä on kasvanut, sillä vuonna 2002 vastaava määrä oli 35 040 (Hirvensalo, Maaret, henkilökohtainen tiedonanto 13.5.2009). Tutkimusympäristömme on nimenomaan Tikkurilan seurakunta.

Tikkurilan seurakunnan alueeseen kuuluvat Ylästö, Tammisto, Tikkurila, Ristipuro, Ilola, Jokiniemi, Simonmetsä ja Pakkala sekä samaan kaupunginosaan kuuluva Kartanonkoski (Hirvensalo, Maaret, henkilökohtainen tiedonanto 16.6.2009). Ylästön alueella on eniten asutokuntia, joissa on 2–4 henkilöä, ja suurin osa ihmisistä asuu erillisessä pientalossa. Pakkalassa, Tikkurilassa, Jokiniemessä, Simonmetsässä ja Tammistossa on eniten kerrostalo asumista, ja 1–2 henkilön asutokuntia on eniten. Ilolassa on eniten pientaloasumista. Asutokuntien henkilömäärä jakautuu tasaisesti pieniin ja suuriin talouksiin. Suurim-

maksi osaksi alueella on kuitenkin kahden henkilön talouksia. (Hermiö, Marja, henkilökohtainen tiedonanto 9.6.2009.) Ristipuro kuuluu Ruskeasannan kaupunginosaan (Rönn, Sirpa, henkilökohtainen tiedonanto 26.6.2009). Ruskeasanta on pientalo aluetta, jossa asutokunnan koko vaihtelee. Eniten on yhdestä henkilön asutokunnasta neljän hengen asutokuntiin. (Hermiö, Marja, henkilökohtainen tiedonanto 9.6.2009.)

Seurakunnan lapsi- ja perhetyö järjestää kausittaisten tapahtumien lisäksi erilaisia pysyviä toimintamuotoja. Avoimissa päiväkerhoissa ja kyläkerhoissa aikuiset ja lapset toimivat yhdessä ohjatun toiminnan avulla. Toimintaa järjestetään viikoittain Kartanonkoskella, Ristipurossa, Tikkurilassa ja Tammistossa. Päiväkerhoissa painottuu lapsen kasvu, oppiminen ja ryhmässä oleminen. Toimintaa järjestetään Tikkurilan seurakunnan kaikissa kerhopaikoissa. Seurakunnassa toimivat myös vekkulikerhot, joiden toiminta on tarkoitettu 3-vuotiaille lapsille, jotka ovat harjoittelemassa ryhmässä olemista ja vanhemmista erossa olemista. (Vantaan seurakunnat 2009.) Päiväkerhoon osallistuvat lapset ovat 4–6-vuotiaita. Toiminnassa voi olla 5–12 lasta aina yhtä lastenohjaajaa kohden, ja sama lapsiryhmä kokoontuu pääsääntöisesti 3 tuntia kerrallaan 2–3 kertaa viikossa (Tikkurilan seurakunnan päiväkerhotyön johtosääntö 2008). Vuonna 2008 Tikkurilan seurakunta järjesti 1222 kerhokertaa (Toimintakertomus 2008). Kyselyt lähetimme Kartanonkosken, Pakkalan, Ylästön, Tikkurilan ja Ilolan toimipisteisiin.

Pyhäkoulussa on kyse lasten omasta hetkestä toisten lasten, pyhäkouluopettajan ja Taivaan Isän kanssa (Vantaan seurakunnat 2009). Toiminnan tärkeänä tavoitteena on tukea kotien kristillistä kasvatusta ja perheen jaksamista arjessa (Hirvensalo, Maaret, henkilökohtainen tiedonanto 9.2.2009). Vuonna 2008 Tikkurilan seurakunnalla oli pyhäkoulukertoja 208 (Toimintakertomus 2008). Toimintaa järjestetään kerran viikossa tunnin verran sunnuntai aamupäivisin Ilolassa, Kartanonkoskella, Tikkurilassa, Ylästössä, Ristipurossa ja Simonmetsässä (Vantaan seurakunnat ia). Pyhäkouluun osallistuvat yleensä alle kouluikäiset lapset, mutta myös ala-aste ikäisiä lapsia on ollut mukana. Yli 4-vuotias lapsi voi tulla yksin, mutta alle 4-vuotiaan mukana on oltava aikuinen. Kyselyt lähetettiin

kaikkien toimipisteiden pyhäkouluihin, sillä pyhäkouluihin osallistujien määrät ovat alhaisia. Laula ja leiki -periodipyhäkoululla ei ollut tapaamista kyselyjen lähettämisen ajankohtana, joka jäi tutkimuksen ulkopuolelle.

Perhekerhojen toimintaan kuuluu hartaus, kahvit ja lapsille sekä aikuisille omaa ohjelmaa. Vanhemmat pääsevät puhumaan keskenään sekä vapaasti että työntekijän johdolla. Perhekerhossa lapsi oppii olemaan ikätovereiden kanssa. Tärkeä osa kerhon toimintaa on lisäksi lasten ja aikuisten yhteiset hetket. Perhekerhoissa on tärkeää kohdata ihmisiä arjen keskellä. Perhekerhojen toimintaan kuuluu myös uskontokasvatusta: kerhotoimintaan kuuluu jumalanpalvelusopetus, lasten Raamattu ja virsikirja, kertomukset, rukoukset, laulut ja Jeesuksen opetukset. Tärkein tavoite on, että kristillisyyden olisi luonnollinen osa lapsen elämää. (Koponen, Marja-Leena, henkilökohtainen tiedonanto 9.2.2009.) Vuonna 2008 perhekerhokertoja järjestettiin 400 (Toimintakertomus 2008). Perhekerhoja kokoontuu Tikkurilassa, Pakkalassa, Jokiniemessä, Tammistossa, Ilolassa ja Ylästössä yleensä kerran viikossa aamupäivällä puolitoista tuntia kerrallaan. Ilolassa kokoontuu lisäksi joka kolmas lauantai perheiden perhekerho, ja Tikkurilassa kokoontuu äidit sanan äärellä -perhekerho. (Vantaan seurakunnat 2009.) Kaiken ikäiset lapset ja vanhemmat saavat osallistua kerhoon, mutta yleensä lapset ovat ala-aste ikäisiä tai nuorempia. Kyselyt lähetettiin Tikkurilan, Pakkalan, Jokiniemen, Tammiston, Ilolan ja Ylästön toimipisteisiin.

4 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Tutkimuksen lähtökohtana oli tuottaa tutkimuksellista tietoa Tikkurilan seurakunnalle lapsi- ja perhetyöhön kohdistuvista odotuksista. Näkökulmaksi valittiin erityisesti päiväkerhot, perhekerhot ja pyhäkoulut. Tutkimuksen toteutuksessa olivat mukana tilaava taho sekä seurakunnan työntekijät.

4.1 Aiheen määrittely

Tutkimuksen aiheena oli selvittää vanhempien odotuksia Tikkurilan seurakunnan lapsi- ja perhetyöstä. Tikkurilan seurakunnalla oli tarve kartoittaa koko lapsi- ja perhetyön kenttään kohdistuvia odotuksia. Työkenttä oli kuitenkin laaja, ja rajoituksia täytyi tehdä. Tutkimuksessa päädyttiin tarkastelemaan lapsi- ja perhetyön odotuksia pääsääntöisesti perhekerhon, päiväkerhon ja pyhäkoulun näkökulmista. Kolme työmuotoa täytti Tikkurilan seurakunnan toiveet tutkimuksen laajuudesta ja tutkimuksen työmäärä oli sopiva opinnäytetyötämme ajatellen. Tutkimustulosten ei odotettu kattavan koko lapsi- ja perhetyön kenttää, mutta odotuksena oli tutkimustuloksista olevan hyötyä myös muille työmuodoille. Tikkurilan seurakunnalle tehdään oma tutkimuksensa toiminnan ulkopuolella oleville seurakuntalaisille (Silvast, Janne, henkilökohtainen tiedonanto 22.3.2009). Tutkimuksen kannalta tieto toisesta tutkimuksesta oli tärkeä, sillä se rajasi tämän tutkimuksen kohderyhmän toiminnassa mukanaolevien odotuksien selvittämiseen.

Tutkimuksen tarve oli työelämälähtöinen. Tarve oli lähtöisin pyhäkoulusta, jossa osallistujamäärät ovat vähentyneet, mutta työntekijöistä lähtenyt idea tutkia kristillisen kasvatuksen merkitystä kasvoi koskemaan koko Tikkurilan seurakunnan lapsi- ja perhetyötä asiaa ehdotettaessa toteutettavaksi. Tutkimus oli toivottu ja tarpeellinen, sillä Tikkurilan seurakunta tahtoi tutkimuksen kautta selvittää vanhempien odotuksia ja sitä kautta mahdollisesti myös kehittää toimintaansa.

4.2 Tutkimuksen keskeiset käsitteet

Tutkimuksen keskeisimpiä käsitteitä olivat lapsi- ja perhetyö, pyhäkoulu, päiväkerho, perhekerho ja kristillinen kasvatus. Käsitteet määriteltiin työn aikaisemmassa vaiheessa laajemmin. Tutkimuksen kannalta on kuitenkin hyvä määritellä käsitteet lyhyesti myös siltä osin, mitä ne merkitsevät tutkimuksessa.

Lapsityöllä tarkoitetaan Tikkurilan seurakunnassa päiväkerhotyötä, perhekerhotoimintaa ja pikkulapsityötä (Tikkurilan seurakunnan lapsityön johtokunnan johtosääntö 2008). Tutkimuksessa lapsityön käsite tarkoittaa Tikkurilan seurakunnan lapsityötä lukuun ottamatta pikkulapsityötä. Rajauksen perusteluna oli jo aikaisemmin mainitsema tutkimus, joka tehdään toiminnan ulkopuolella oleville seurakuntalaisille. Pikkulapsityö on hyvä väylä tavoittaa nimenomaan niitä vanhempia, jotka eivät ole toiminnassa mukana.

Seurakunnan perhetyötä on erilaisten perheiden parissa tapahtuva kristillinen avioliitto-, kasvatus ja sielunhoitotoiminta. Toiminnan tavoitteena on tukea kristillisen ihmiskäsityksen mukaisesti vanhemmuutta ja koko perhettä moniarvoisessa yhteiskunnassa. Perhetyötä toteutetaan perhekerhoina ja leireinä, vanhemmille suunnatuin seminaarein ja luennoin, kotikäynteinä ja sielunhoitotyönä. (Tikkurilan seurakunnan perhetyön johtosääntö 2008.) Tutkimuksessa perhetyön käsite tarkoittaa Tikkurilan seurakunnan tekemää perhetyötä, jota toteutetaan perhekerhoina. Tutkimuksen kyselyssä kartoitettiin lisäksi erilaisten tapahtumien kiinnostavuutta, jotka kuuluivat perhetyön toimintaan.

Tikkurilan seurakunnassa päiväkerholla tarkoitetaan seurakunnan järjestämää kristillistä kasvatustoimintaa alle kouluikäisille lapsille (Tikkurilan seurakunnan päiväkerhotyön johtosääntö 2008). Päiväkerhoissa toteutetaan kasteopetusta ja uskontokasvatusta käytännössä todeksi. Toiminnan tärkeänä tavoitteena on lisäksi perheen tukeminen kasvatustehtävässä arjen kohtaamisen lisäksi muun muassa kehityskeskusteluissa ja vanhempainilloissa. (Harrila- Nurmi, Ilona, henkilökohtainen tiedonanto 9.2.2009.) Tutkimuksessa päiväkerho merkitsee Tikkurilan seurakunnan toteuttamaa päiväkerhotoimintaa ja erityisesti niitä kerhoja, joihin kyselyt lähetimme.

Tikkurilan seurakunnassa pyhäkoululla tarkoitetaan eri-ikäisten lasten parissa useimmiten sunnuntaina järjestettyä seurakunnan toimintaa, jolla on lasten jumalanpalveluksen luonne. Pyhäkoulutyö tukee kirkon kasteopetustehtävää. (Tikkurilan seurakunnan pyhäkoulutyön johtosääntö 2008.) Pyhäkoulussa tehdään yhteistyötä vanhempien kanssa ja tavoitteena on tukea muun muassa kodin kristillistä kasvatusta. Pyhäkoulunopettajat toimivat vapaaehtoisina (Hirvensalo, Maaret, Henkilökohtainen tiedonanto 9.2.2009). Tutkimuksessa pyhäkoululla tarkoitetaan Tikkurilan seurakunnan järjestämiä pyhäkouluja, joista kyselyt lähetimme jokaiseen toimipisteeseen.

Tikkurilan seurakunnan perhekerholla tarkoitetaan kerhoja, joihin aikuinen voi tulla myös lasten kanssa viettämään aikaa samassa elämäntilanteissa olevien ihmisten kanssa. Perhekerhojen kautta paikkakunnalle muuttavat saavat mahdollisuuden tutustua asuinalueensa ihmisiin. Perhekerhoissa järjestetään lapsille aikuisten kanssa vietetyn yhteisen ajan lisäksi omaa toimintaa. Perhekerhoissa on kyse kohtaamisesta ihmisen ehdoilla, ja toiminta painottuu yhdessäoloon. Tikkurilan seurakunnassa perhekerhot tekevät yhteistyötä diakonian kanssa tarvittaessa. Tikkurilassa on oma perhekerhonsa eri asuinalueilla, joita on yhteensä seitsemän. (Koponen, Marja-Leena, henkilökohtainen tiedonanto 9.2.2008.) Tutkimuksessa perhekerholla tarkoitetaan Tikkurilan seurakunnan järjestämiä perhekerhoja, ja erityisesti niitä kerhoja, joihin kyselyt lähetimme.

Kristillinen kasvatusta ja lapsen uskonnollisella kehityksellä tarkoitetaan tutkimuksessa jo työn aikaisemmassa vaiheessa esiteltyä tapaa kasvattaa lasta kristillisyyteen. Tutkimuksessa käytettiin kristillisen kasvatuksen käsitettä, kun käsiteltiin tutkimusaineiston vastauksissa kysymyksiä, jotka kertoivat vanhempien kristillisen kasvatuksen odotuksista. Lisäksi on tärkeää mainita, että seurakunnalla tarkoitetaan tutkimuksessa nimenomaan Tikkurilan seurakuntaa.

4.3 Aikaisempia tutkimuksia lapsi- ja perhetyöstä

Aikaisemmat tutkimukset keskittyvät yhteen tai kahteen lapsi- ja perhetyön toimintamuotoon. Tutkimuksia on tehty lapsi- ja perhetyöstä, mutta vanhempien odotusten näkökulmasta tehtyjä tutkimuksia oli haasteellista löytää. Tutkimuksemme selvittää muihin tutkimuksiin verraten laaja- alaisemmin eri lapsi- ja perhetyön toimintoihin liittyviä odotuksia.

Birgitta Auvisen ja Pirkko Naakan (2002) opinnäytetyö (AMK) selvitti kaakaopyhäkouluun ja avoimeen perhekerhoon osallistuvien kokemuksia toiminnan tarpeellisuudesta Veräjälaksossa. Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena, johon käytettiin osallistuvaa havainnointia, ryhmähaastattelua sekä avoimia kysymyksiä sisältävää kyselylomaketta. Tutkimuksen keskeisenä tuloksena kaakaopyhäkoulusta selvisi, että lapset ovat kiintyneet pyhäkouluun ja toimintaan kaivataan jatkuvuutta. Toimintaan osallistuneet olivat tyytyväisiä pyhäkoulun sisältöön. Perhekerhon osalta tutkimuksessa selvisi, että toiminta oli tärkeää sosiaalisten kontaktien, huoltajan jaksamisen ja virkistytymisen sekä oman alueen huoltajiin ja lapsiin tutustumisen kannalta. Tärkeäksi perhekerhoissa koettiin myös ammattilaisen tuki sekä lapsille oman ikäisten lasten seura. Perhekerhoilla oli kolme tarpeita tyydyttävää merkityskenttää: aikuiskontaktit, vaihtelu ja tuki. (Auvinen & Naakka 2002.)

Auvisen ja Naakan tutkimuksen tavoitteissa on samoja piirteitä tämän tutkimuksen kanssa. Tutkimuksessa ei otettu huomioon päiväkerhoja, kuten tässä tutkimuksessa. Tutkimuksen toteutus erosi eniten tästä tutkimuksesta, sillä se toteutettiin kvalitatiivisesti. Molemmissa tutkimuksissa käytettiin kuitenkin avoimia kysymyksiä.

Outi Pohjasen (1998) pro gradussa selvitettiin kyselyn perusteella vanhempien odotuksia päiväkerhoyöltä Hakunilan seurakunnassa. Tutkimuksessa selvitettiin päiväkerhoon kohdistuvia odotuksia ja päiväkerhon ja kodin välistä yhteydenpitoa. Näkökulmana oli siis vanhempien näkemys siitä, millaista päiväkerho toiminnan tulisi olla. Päätuloksena oli, että vanhemmat odottivat päiväkerhon

sisällön tukevan lasten sosiaalisia taitoja. Toimintaan haluttiin enemmän piirtämistä, askartelua ja lauluja. Uskonnollinen sisältö ei ollut yhtä tärkeä kuin muu sisältö. (Pohjanen 1998.) Pohjasen tutkimuksessa näkökulmana oli vain päiväkerho, mutta tutkimuksesta saatiin hyviä ideoita kehitettyä erityisesti kyselyyn.

Tuija Virkkalan (2001) opinnäytetyössä (AMK), tutkittiin kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä, miten seurakunnan lapsityö tukee toimintaan osallistuvia lapsia ja perheitä. Tutkimuksessa selvitettiin vanhempien näkemyksiä siitä, miten toiminta vaikuttaa lapseen ja koko perheeseen. Tutkimus sisälsi myös arviointia toiminnasta sekä vanhempien toiveista. Tutkimus toteutettiin Reisjärven seurakunnassa vanhemmille jaettavalla kyselylomakkeella. Kyselyyn sai osallistua kaikki päiväkerhoihin ja perhekerhoihin tulleiden lasten huoltajat. Tutkimuksen keskeisenä tuloksena oli se, että vanhempien kokemusten mukaan toimintaan osallistuminen antaa lapselle virikkeitä, kontakteja ja lapsen tasolle sopivaa uskontokasvatusta. Perhe sai tukea hengelliseen elämään ja uskontokasvatukseen, jonka seurauksena lapsi oppi tuntemaan myös vanhempien arvo maailmaa. Tärkeitä olivat myös kontaktit muihin perheisiin. Lapsityön kautta seurakunnasta tuli osa perheen arkea. (Virkkala 2001.)

Virkkalan tutkimus erosi tästä tutkimuksesta siinä, että tarkastelun kohteena oli vain lapsityö, vaikka kyselyitä lähetettiin perhekerhoihin ja päiväkerhoihin. Virkkalan tutkimus selvitti miten lapsityö voi olla tukemassa sekä lasta että koko perhettä kun tässä tutkimuksessa selvitetään vanhempien odotuksia lapsi- ja perhetyöstä. Virkkalan tutkimuksessa käsiteltiin samoja teemoja kuin tässä tutkimuksessa, sillä mukana oli myös toiminnan arviointia ja vanhempien toiveita. Virkkalan tutkimusmenetelmä erosi tästä tutkimuksesta.

5 TUTKIMUSPROSESSI

Kvantitatiivisella tutkimuksella pyritään yleistämään. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa on tarkoitus löytää yleisiä lainalaisuuksia yksittäistapausten pohjalta (Valli 2001, 10). Tutkimuksella pyritään saamaan objektiivista tietoa empiiristen havaintojen ja mittausten kautta (Creswell 2003, 153).

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa ideana on saada tietoa tietyltä joukolta tutkimusongelmasta valitsemalla otoksen, joka edustaa koko joukkoa. Heiltä kysytään tutkimusongelmaan liittyviä kysymyksiä ja tulokset mitataan tilastollisin menetelmin. (Kananen 2008, 10.) Tässä tutkimuksessa on käytetty SPSS-ohjelmaa.

Toteutettaessa tilastollista tutkimusta kyselyn muodossa tuloksia voidaan mitata numeerisesti (Creswell 2003, 153). Tämän vuoksi kvantitatiivinen tutkimus tunnetaan myös nimellä määrällinen tutkimus. Tilastotieteessä pyritään analysoimaan saatua aineistoa, tekemään aineiston perusteella johtopäätöksiä ja määrittelemään eri asioiden todennäköisyyttä sekä ennustamaan muutoksia. (Valli 2001, 9.)

5.1 Aiheen löytäminen ja rajaaminen

Opinnäytetyöaiheen löytäminen oli haasteellista, sillä aiheen tuli liittyä sekä varhaiskasvatukseen että kirkolliseen alaan. Aihe lopulta löytyi opinnäytetöiden aihevälityksestä tammikuussa 2009. Kiinnostuimme aiheesta, koska se koski toivottua aihepiiriä ja ajankohta oli myös sopiva. Tekijöitä kiinnosti ennestään seurakunnassa tehtävä lapsi- ja perhetyö ja kristillinen kasvatus. Opinnäytteenä tehtävää tutkimusta lähdettiin toteuttamaan hankkeistettuna.

Tutkimuksen rajaaminen oli ongelmallista, koska lapsi- ja perhetyö oli aiheena laaja. Rajaaminen tapahtui yhteistyössä Tikkurilan seurakunnan yhteyshenkilöiden eli kirkkoherran ja pyhäkoulusihteerin kanssa sekä opinnäytetyötä ohjaavi-

en opettajien kanssa. Tavoitteena oli tehdä tutkimus, joka vastaa Tikkurilan seurakunnan tarpeisiin ja toisaalta taas työmäärältään vastaa opinnäytetyölle asetettuja opintopisteitä. Kirkkoherran ja pyhäkoulusihteerin toiveiden avulla tutkimuskysymykset saivat muotonsa.

Päätös aiheen rajaamisesta kolmeen toimintamuotoon syntyi ohjaavien opettajien kanssa käydystä keskustelusta, jonka jälkeen asia esiteltiin seurakunnan yhteyshenkilöille. Rajauksen perusteluna oli se, että yhdellä tutkimuksella ei voida selvittää kaikkia lapsi- ja perhetyöhön kohdistuvia odotuksia. Tärkeämpänä tavoitteena pidettiin laaja-alaisen tiedon tuottamista tutkimukseen valituista teemoista kuin käsitellä pintapuolisesti kaikkia lapsi- ja perhetyön piiriin kuuluvia työmuotoja. Seurakunnan lapsi- ja perhetyössä päiväkerhot ja perhekerhot ovat keskeisiä ja suosittuja toimintamuotoja, ja ne otettiin mukaan tutkimukseen. Pyhäkoulu otettiin myös tutkimukseen mukaan, koska osallistujien määrä oli vähentynyt: Tikkurilan seurakunnalla oli tarve saada tietoa pyhäkoululaisten huoltajien odotuksista, jotta toimintaa voitaisiin mahdollisesti tulevaisuudessa kehittää.

Kirjallisuudesta oli apua tutkimuksen rajaamisessa. Kirjallisuuden kautta aihe ja käsitteet selkiintyivät. Yksi vastaava tutkimus löytyi kyseistä aiheesta, mutta se oli vain päiväkerhon näkökulmasta eri seurakunnassa (Pohjanen 1998). Kyseisen tutkimuksen kyselyn kautta saadut ideat auttoivat kyselyn laatimisessa.

Päätutkimuskysymyksemme on, mitä odotuksia vanhemmilla on Tikkurilan seurakunnan lapsi- ja perhetyöstä päiväkerhon, perhekerhon ja pyhäkoulun näkökulmista. Aihetta tukee kysymys, miten tärkeäksi vanhemmat kokevat kristillisen varhaiskasvatuksen, varhaiskasvatuksen sekä vanhemmuuden tukemisen merkityksen. Toinen aihetta tukeva kysymys on selvittää, millaiset mahdolliset uudet toimintamuodot inspiroisivat lähtemään mukaan toimintaa.

5.2 Kyselyn laatiminen

Tekemällä kyselyä haastattelujen sijaan saadaan laajempi otos ihmisiä eli ryhmä ihmisiä, jolle suunnataan kyselyt. Otos on valittu ositetun otoksen perusteella. Ositetussa otoksessa pyritään varmistamaan, että kysely menee erityyppisille ryhmille, joten otettiin otoksia eri ryhmistä eri alueilla (Valli 2007, 114; Valli 2001, 16). Osa alueista oli esimerkiksi enimmäkseen omakotitaloalueita, toiset kerrostaloalueita ja osa sekalaista. Näin saatiin eri ihmisiä erilaisilta asuinalueilta sekä ruokakunnista.

Kyselyn laatiminen oli raskas prosessi. Kyselyn ideoimisessa käytettiin entisiä opinnäytetöitä sekä muuta teoriakirjallisuutta aiheeseen liittyen. Haastattelimme diakonian perhetyöntekijää, pyhäkoulusihteeriä, lapsityönohjaajaa, pyhäkouluopettajaa sekä perhekerho-ohjaajaa, jotta saisimme laajemman kuvan Tikkurilan seurakunnan päiväkerhon, perhekerhon ja pyhäkoulun toiminnasta ja tarkoituksesta. Ensimmäinen versio kyselystä esiteltiin yhdessä tutkimussuunnitelman kanssa opinnäytetyöseminaarissa keväällä 2009. Kyselystä saatiin palautetta, jonka avulla kyselyä muokattiin. Tavoitteeksi asetettiin selkeämpi kysely. Kyselytutkimuksen laatimisessa ongelmia aiheutti se, että samalla kyselylomakkeella kerättiin tietoja kolmesta keskenään erilaisesta toimintamuodosta. Perhekerhoille laadittiin oma osuus, jossa tiedusteltiin niitä asioita, joita ei muissa toimintamuodoissa esiinny.

Tutkimuksen suurimpana tavoitteena oli selvittää, mitä vanhemmat odottavat Tikkurilan seurakunnan lapsi- ja perhetyöltä. Tiedot vanhempien odotuksista saatiin laatimalla kyselylomake, jossa tiedusteltiin vanhempien mahdollisia odotuksia erilaisin väittämin. Kyselyssä annettiin vanhemmille mahdollisuus tuoda esille mielipiteitään myös avoimin kysymyksin.

Ensimmäiset odotukset liittyivät siihen, mikä saa vanhemmat lähtemään tai tuomaan lapsen mukaan seurakunnan toimintaan. Kysymyksellä etsittiin tietoa käytännön elämään liittyvistä odotuksista. Seurakunnan kehittäessä toimintaa, on tärkeää tietää kuinka paljon toiminnan sijainti, ajankohta, edullisuus tai hengellisyys vaikuttaa toimintaan osallistumiseen.

Kyselyllä etsittiin vastauksia myös kristillisen kasvatuksen merkitykseen, eli kuinka merkitykselliseksi vanhemmat kokivat Tikkurilan seurakunnan antaman kristillisen kasvatuksen. Tarkoituksena oli selvittää moraaliin ja toisten ihmisten kunnioittamiseen liittyviä asioita, traditioiden välittämisen merkityksestä ja toisena osa-alueena suoraan hengelliseen sanomaan, jumalasuhteeseen, lapsen hengellisiin kysymyksiin ja seurakuntaelämään liittyviä odotuksia. Lisäksi tärkeä teema oli seurakunnan rooli kristillisen kotikasvatuksen sekä vanhemmuuden tukijana.

Tikkurilan seurakunnassa lapsi nähdään kokonaisuutena, jolla on erilaisia tarpeita (Hirvensalo, Maaret, Henkilökohtainen tiedonanto 23.2.2009). Vanhempien odotuksia kartoitettiin muun muassa lapsen kehitystä tukevan toiminnan kuten kädentaitojen, luovan ilmaisun, liikunnan, vapaan leikin, muiden huomioimisen ja ryhmässä toimimisen taitojen sekä retkien merkityksestä.

Perhekerho eroaa toimintamuotona pyhäkoulusta ja päiväkerhosta eniten, sillä sekä aikuisille että lapsille järjestetään omaa toimintaa. Perhekerhoon osallistumisen motiivina on usein aikuisen tarve saada vertaistukea tai lepoa arkeen. (Koponen, Marja-Leena, henkilökohtainen tiedonanto 9.2.2009.) Perhekerhoihin osallistuvilta aikuisilta kysyttiin odotuksia kristinuskon asioiden käsittelyyn, aikuisten ja lasten yhteisestä ajanvietosta kerhon aikana, vertaistuesta, jokaisen kerholaisen henkilökohtaisesta huomioimisesta sekä tiedonsaantia muusta seurakunnan toiminnasta.

Tikkurilan seurakunta haluaa olla kehittämässä toimintaansa (Silvast, Janne, henkilökohtainen tiedonanto 22.3.2009). Vanhempien odotusten tietäminen on ensiarvoisen tärkeää, kun toimintaa kehitetään ihmisiä enemmän tavoittavaksi. Näitä odotuksia kartoitettiin kysymällä millaisiin teemallisiin tapahtumiin vastaaja olisi innokas osallistumaan. Perheille tarkoitettujen teemallisten tapahtumien avulla selvitettiin myös perhetyöhön liittyviä odotuksia, sillä Tikkurilan seurakunta tarvitsee tietoa työn kehittämiseksi.

Seurakunnan on tärkeää löytää tavoittava väylä toiminnasta tiedottamiseen. Vanhemmilta kysyttiin, millä tavalla tutkimuksiin osallistuvat henkilöt haluaisivat saada tietoa seurakunnan toiminnasta. Lisäksi tutkittiin mitä vanhemmat odottavat seurakunnan työntekijöiltä. Kysymyksessä kysyttiin vastaajan tyytyväisyyttä seurakunnan työntekijään esimerkiksi tavoitettavuudesta, yhteydenpidosta ja siitä kuinka helposti työntekijää voi lähestyä. Väittämillä saatiin tietoa vastaajien odotusten täyttymisen lisäksi siitä, mitä asioita pidettiin tärkeinä.

Kysymyksien muotoilu ja asteikon luominen tuottivat eniten hankaluuksia. Toinen versio kyselystä lähetettiin ohjaavalle opettajalle, joka ehdotti pieniä muutoksia. Lähetimme sen jälkeen korjatun version yhteyshenkilöille seurakunnassa, jotka hyväksyivät uuden version. Tutkimussuunnitelman tekemiseen sekä kyselyn laatimiseen meni yhteensä noin kuusi viikkoa.

Kyselyt lähetettiin maaliskuun 2009 alussa toiminnanohjaajien kautta vanhemmille ja niitä oli yhteensä 245. Kyselyä ei lähetetty postitse, sillä yleensä vastausprosentti jää pienemmäksi. Vanhemmille kuitenkin annettiin mahdollisuus täyttää kysely myös kotona ja postittaa se Tikkurilan seurakunnalle. Ohjaajille annettiin ohjeet sekä arvioitu määrä kyselyjä ja vanhemmille tarkoitettut ohjeet kyselyn jakamisesta sekä täyttämisestä (Liitteet 1, 2, 3). Annoimme vastaajille 2–4 viikkoa aikaa palauttaa kysely riippuen siitä, kuinka usein toiminnassa kokoonnutaan. Vastaajille haluttiin antaa riittävästi aikaa vastata, mutta toisaalta pidempi vastausaika olisi mahdollisesti pienentänyt vastaajien lukumäärää. Viimeinen palautuspäivä oli kuitenkin huhtikuun 24. päivä 2009.

Yhteensä SPSS-ohjelmalla analysoitiin 95 kyselylomaketta, vaikka 97 kyselyä palautettiin ajoissa. Kaksi kyselyä jouduttiin jättämään pois, koska kyselyihin ei vastattu ohjeiden mukaan. Yhdessä kyselyssä oli jäänyt joka toinen sivu vastaamatta. Toisessa oli vastattu sekä perhekerhon että päiväkerhon näkökulmista. Vanhemmista kukaan ei käyttänyt mahdollisuutta palauttaa kyselyä postitse. Toiminnanohjaajien kautta tuli jälkeinpäin kolme kyselyä noin viikon myöhässä. Vastauksia oli jo syötetty SPSS-ohjelmaan ja taulukot oli tehty, joten myöhässä tulleista kyselyistä otettiin vain avoimet kysymykset huomioon. Vastausprosent-

tia ei saatu, koska vain neljä ohjaajaa palautti lomakkeen, jossa kysyttiin kuinka monta kyselyä he jakoivat (Liite 1). Lomake oli ohjeiden mukana, jotka jaettiin toiminnanohjaajille maaliskuun alussa, mutta ohjaajilta jäi se ehkä huomaamatta. Vastausprosentin saaminen olisi voinut olla joka tapauksessa haasteellista, sillä kyselystä kieltäytyneet henkilöt olisivat jääneet kartoittamatta. Vastausprosentin saaminen on mahdollista saada kiinteissä ryhmissä, joissa osallistujat ovat aina samat.

Osa kyselyistä tuli takaisin puutteellisilla tiedoilla tai ylimääräisillä tiedoilla. Kymmenessä oli useamman lapsen syntymävuosi. Vastaukset tulivat perhekerhoista. Kyselyyn ohjeistettiin ilmoittamaan vain yhden lapsen ikä. Tulosten käsittelyn edellytyksenä oli valita toinen ilmoitettu ikä. Tutkimukseen valittiin vanhemman lapsen ikä, sillä vanhin lapsi on ollut pidemmän aikaa kerhossa ja pysyy osallistumaan monipuolisemmin toimintaan. Mikäli vastaajalla oli enemmän kuin yksi vastaus kyselyn muissa osioissa, vastausta ei otettu huomioon ja tietojen syöttämävaiheessa kohta jätettiin tyhjäksi.

5.3 Aineiston analysointi

Aineisto syötettiin SPSS-ohjelmaan. Yhteensä SPSS-ohjelmaan syötettäviä kysymyksiä oli 17, joihin liittyvien väitteiden kanssa kysymyksiä oli yhteensä 92. Avoimista kysymyksistä kysymysnumero 18 (Liite 3) otettiin aineiston syötössä osittain huomioon. Avoimia kysymyksiä ei voitu syöttää ohjelmaan, mutta arvosanat syötettiin ohjelmaan. Vastukset käännettiin frekvenssi-taulukoihin, joista näkyi kuinka moni oli valinnut tiettyä vaihtoehtoa. Taulukot osoittivat, mitkä tiedot olisivat mahdollisesti merkittäviä, ja mitä tietoja kannattaa ristiintaulukoida.

Ristiintaulukoinnin avulla voi saada tietoa asioiden riippuvuussuhteista. Sen kautta saadaan tietoa siitä, mitkä asiat vaikuttavat toisiinsa ja voidaan vaikuttaa asioihin. On hyvä kuitenkin muistaa, että vaikka kahden muuttujan välillä esiintyisi riippuvuutta, se ei välttämättä tarkoita, että muuttujien välillä olisi syy-

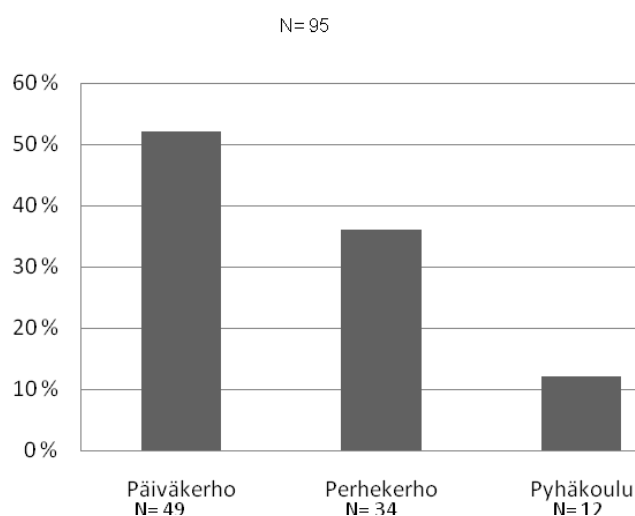
seuraussuhdetta. (Kananen 2008, 44.) Ristiintaulukointi tehtiin niin, että voitiin tutkia vastaukset jokaisen toiminnan näkökulmasta erikseen.

Avoimien kysymysten analysointi tehtiin ensin toimintamuodoittain. Tuloksista otettiin esille keskeisimmät asiat. Työssä esitellään työmuodoittain toiminnalle annetun arvosanan perustelut. Avoimissa kysymyksissä selvinneitä kehitysehdotuksia käsitellään omassa luvussaan, sillä tulokset liittyvät yleisesti seurakunnan lapsi- ja perhetyöhön.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimus tuloksia analysoitiin SPSS-ohjelmalla. Yhteensä analysoitavia kyselyjä oli 95. Niistä 49 saatiin päiväkerhosta, 34 saatiin perhekerhosta ja 12 saatiin pyhäkoulusta.

TAULUKKO 1. Minkä toiminnan näkökulmasta vastaa

Kyselyyn osallistuneista 83 oli vastannut joko päiväkerhon tai perhekerhon näkökulmasta ja vain 12 oli vastannut pyhäkoulun näkökulmasta. Tämä pitää ottaa huomioon verratessa eri toimintamuotojen vastuksia, koska pyhäkoululaisia oli huomattavasti vähemmän. Vastaajista 90 oli äitejä, minkä takia isien ja äitien välisten vastausten eroja ei pystytty vertailemaan. Kaikki vastaajat olivat kuitenkin toimintaan osallistuvien lasten vanhempia.

6.1 Kristillinen kasvatus seurakunnan lapsi- ja perhetyössä

Merkittävimmät syyt osallistua toimintaan olivat sijainti (91 %) sekä toiminnan ajankohta (83 %). Vain 45 % piti kristillistä kasvatusta merkittävänä syynä toimintaan osallistumiseen. Kymmenestä syystä tulla toimintaan mukaan kristillinen kasvatus jäi seitsemänneksi.

TAULUKKO 2. Kristillisen kasvatuksen tärkeys vanhemmille kirkon päiväkerhoissa, perhekerhoissa ja pyhäkouluissa

	Lapsi saa kristillistä opetusta					Total
	ei lainkaan	ei kovin tärkeä	en osaa sanoa	melko tärkeä	erittäin tärkeä	
Päiväkerho	10,2 %	36,7 %	16,3 %	22,4 %	14,3 %	100,0 %
Perhekerho	5,9 %	35,3 %	17,6 %	29,4 %	11,8 %	100,0 %
Pyhäkoulu	0,0 %	8,3 %	0,0 %	25,0 %	66,7 %	100,0 %
Yhteensä	7,4 %	32,6 %	14,7 %	25,3 %	20,0 %	100,0 %

Mielenkiintoista on, että alle puolet vie lapsensa toimintaan, jotta lapsi saisi kristillistä kasvatusta ja jopa 40 % vastasi sen vaikuttavan vain vähän tai ei ollenkaan. Kuitenkin 64 % pitää tärkeänä Raamatun kertomuksista kertomista ja 60 % pitää tärkeänä Jeesuksesta kertomista. On mahdollista, että vanhemmat eivät pidä kristillisyyttä tärkeänä, mutta pitävät yleistä tietämystä Raamatusta ja Jeesuksesta merkityksellisinä, koska ne kuuluvat perinteisiin. Lisäksi sana ”opetus” kysymyksessä voi antaa negatiivisen kuvan.

Saaduista vastauksia havaittiin, että kristillisen kasvatuksen merkitys jakaa huoltajien kesken mielipiteitä. Pyhäkoulujen vastaajista 92 % ilmoitti, että toimintaan osallistumiseen vaikuttaa paljon, että lapsi saa kristillistä kasvatusta. Perhekerhojen ja päiväkerhojen vastauksissa oli suurta hajontaa. Perhekerhojen vastauksissa kuitenkin eniten saatiin vastauksia, että kristillisen kasvatuksen antaminen vaikuttaa melko vähän toimintaan osallistumiseen. Vastaava tulos saatiin myös päiväkerhojen vastauksista, sillä vastaajista 37 % ilmoitti, että kristillinen kasvatusta merkitsee melko vähän ja 10 % ilmoitti, ettei se vaikuta lainkaan toimintaan osallistumiseen. Päiväkerhoon ja perhekerhoon osallistutaan ilmeisesti eri syiden vuoksi. Syitä osallistua toimintaan voivat olla esimerkiksi se, että lapsi saa ystäviä ja toiminta on halpaa tai perhekerhossa jopa ilmaista. Lisäksi vanhempi saa levähtää hetken, kun lapsi on toiminnassa. Kerhoja ei ehkä ajatella kristillisinä, vaan yleisinä toimintoina, jotka kehittävät lapsen taitoja ja tukevat perheitä. Kristillinen kasvatusta on merkityksellisintä huoltajille, jotka tuovat lapsensa pyhäkouluihin. Tulos ei sinänsä ole yllättävä, sillä toiminnan perusajatuksena on antaa nimenomaan kristillistä kasvatusta.

Vastausten mukaan huoltajien odotuksena on, että toiminnassa kerrotaan lapselle kertomuksia Raamatusta, sillä päiväkerhojen (63 %), perhekerhojen (56 %) ja pyhäkoulujen (92 %) vastaajat ilmoittivat, että kertomusten kertominen on tärkeää. Erot olivat melko suuret perhekerhoista ja pyhäkouluista tulleiden vastausten välillä. Syynä on todennäköisesti sama kuin kristillisen kasvatuksen antamisessa, eli pyhäkoululta odotetaan kristillistä kasvatusta. Perhekerhossa toiminnan päämääränä ei välttämättä ole kristillinen kasvatusta.

TAULUKKO 3. Jeesuksesta kertomisen tärkeys vanhemmille päiväkerhoissa, perhekerhoissa ja pyhäkouluissa

	Lapselle kerrotaan Jeesuksesta					Total
	ei lainkaan	ei kovin tärkeä	en osaa sanoa	melko tärkeä	erittäin tärkeä	
Päiväkerho	6,1 %	22,4 %	8,2 %	42,9 %	20,4 %	100,0 %
Perhekerho	8,8 %	20,6 %	20,6 %	44,1 %	5,9 %	100,0 %
Pyhäkoulu	0,0 %	8,3 %	16,7 %	16,7 %	58,3 %	100,0 %
Yhteensä	6,3 %	20,0 %	13,7 %	40,0 %	20,0 %	100,0 %

Kysymyksessä Jeesuksen kertomisesta lapsille ilmeni hajontaa, ja suhteellisen suuri määrä vastaajista ei osannut sanoa, onko Jeesuksesta kertominen tärkeää. Monet eivät osannut kysymykseen vastata. Epäselväksi jäi, miksi kysymykseen vastaaminen aiheutti huoltajissa hämmennystä. Suurimmat erot tulivat pyhäkoulun vastauksissa suhteessa kahteen muuhun toimintamuotoon. Tulosten mukaan Jeesuksesta kertominen on erityisen tärkeää pyhäkouluissa, kun taas perhekerhoissa ja päiväkerhoissa sen merkitys ei ole yhtä suuri.

Eri työmuotojen välillä oli eroja sen suhteen, onko toiminnassa tärkeänä tavoitteena se, kasvaako lapsi luottamuksessa Jumalaan. Päiväkerhojen huoltajista 45 % ilmoitti, että lapsen kasvaminen luottamuksessa Jumalaan tärkeää ja 27 % ilmoitti että se ei ole tärkeää. Perhekerhojen vastaajista 56 % ja pyhäkoululaisten vastaajista 58 % ilmoitti lapsen luottamuksen kasvamisen Jumalaan tärkeäksi. Lapsen kasvaminen luottamuksessa Jumalaan on tärkeintä niiden huoltajien mielestä, joiden lapset osallistuvat pyhäkoulutoimintaan.

Mervi Muhosen tutkimuksessa kuudesta kristillisen kasvatuksen ulottuvuudesta, kokemukselliseen ulottuvuuteen liittyy luottamus Jumalan läsnäoloon sekä siihen, että lapsi oppii luottamaan Jumalan hyvyyteen. Tärkeää on myös lapsen jumalasuhteen ja hengellisen identiteetin vahvistaminen. (Muhonen & Tirri 2008, 79.) Puolet vanhemmista vastasi, että lapsen kasvaminen luottamuksessa Jumalaan on tärkeitä. Toisin sanoen puolet vanhemmista odottaa, että kristillinen kasvatusta sisältää kokemuksellisen ulottuvuuden. Toisaalta monet vanhemmista eivät osanneet sanoa mielipidettään. Tämä voi ehkä johtua siitä, että ei ymmärretty, mitä luottaminen Jumalaan tarkoittaa tai sen asian merkityksellisyttä ei osattu määritellä.

Lapselle on tärkeää antaa kokemuksia siitä, että Jumalalle voi kertoa kaikki omat asiat esimerkiksi rukouksen kautta. Lisäksi lapsen kanssa on hyvä keskustella rukouksen luonteesta, että pieni lapsi ei luule rukoilemisen olevan suorite, joka pitää suorittaa muiden takia. Edellä mainittu ajattelutapa on lapsilla yleinen, ja se liittyy jumalakuvaan muodostumiseen. Lapsella voi olla mielikuva, että Jumala tarkkailee hänen ahkeruuttaan rukoilla. Lapsen kanssa on hyvä keskustella siitä, että rukous on keskustelua Jumalan kanssa, ja Jumala kuuntelee ja ymmärtää. (Luukkonen 1997, 46–47.) Kyselytulosten perusteella pyhäkoulu-toimintaan osallistuvat huoltajat pitävät tärkeänä sitä, että lapsi oppii rukoilemaan. Pyhäkoulujen vastaajista 84 % ilmoitti, että lapsen opettaminen rukoilemaan on tärkeää. Perhekerhojen ja päiväkerhojen vastauksissa on suurta hajontaa. Perhekerhojen vastaajista 47 % ilmoitti rukoilemisen opettamisen olevan tärkeää ja 29 % ei pitänyt sitä tärkeänä. Vastaavasti päiväkerhoissa 53 % ilmoitti sen olevan tärkeää ja 33 % mukaan se ei ole tärkeää. Pyhäkouluissa arvostetaan huomattavasti enemmän lapsen opettamista rukoilemaan.

Nuoremmille lapsille voidaan välittää uskonnon sisältöä, tosin ei rationaalisessa ja intellektuaalisessa mielessä. Ajatus perustuu siihen, että uskonto ja kirkko koostuvat monesta muustakin asiasta, kuten esimerkiksi runoista, lauluista, leikeistä, kertomuksista ja siten lapsi voi kokea paljon uskonnon sisällöstä. Lasten annettaessa osallistua jo aikaisin uskonnollisiin toimituksiin ja aktiviteetteihin, he saavat rakentaa omaa tunnesidettään hengelliseen maailmaan. (Holm 2004,

28–29, 31, 43–44.) Yhteensä 53 % kaikista vastaajista oli sitä mieltä, että lapsen on tärkeätä oppia hengellisiä lauluja. Vähän yli neljännes vastasi, ettei osannut sanoa onko se tärkeätä. Vastaajista 52 % piti tärkeänä, että hengellisiä lauluja lauletaan seurakunnan toiminnassa. Vastaajat ovat selvästi jakautuneet. On mahdollista, että yleisesti laulaminen on tärkeämpää kuin hengellisten laulujen laulaminen tai osalla vastaajista voi olla negatiivinen kuva hengellisistä lauluista.

Seurakuntaelämään tutustuminen on tärkeä osa kristillistä kasvatusta erityisesti perhekerhoissa ja pyhäkouluissa. Perhekerhoissa vastaajista 65 % ja pyhäkouluissa 83 % ilmoitti, että se on tärkeää. Päiväkerhoissa seurakuntaelämään tutustuminen ei ole yhtä tärkeää: vastaajista vain 49 % ilmoitti sen olevan tärkeää.

Kirkkovuoden juhlien viettäminen on monelle vanhemmalle tärkeää, sillä 80 % sekä päiväkerhon että perhekerhon vastaajista piti asiaa tärkeänä. Pyhäkoulun vastaajista jopa 92 % piti kirkkovuoden juhlien viettämistä tärkeänä. Kirkon traditiot ovat osa kansan traditiota ja todennäköisesti sen vuoksi ne ovat niin tärkeitä ihmisille.

Muhosen rituaaliseen ulottuvuuteen kuuluvat erityisesti kirkkovuoden seuraaminen, rukoilu ja hengelliset laulut (Muhonen & Tirri 2008, 78–79). Rituaaliseen ulottuvuuteen kuuluvat asiat ovat eri toimintamuodoissa eri tavalla arvostettuja. Rituaalinen ulottuvuus on kuitenkin huoltajille erityisen tärkeä, sillä kirkkovuoden seuraaminen koetaan tärkeäksi. Rukoilulla on eri toimintamuodoissa eri merkitys, mutta erityisesti pyhäkouluissa rukoilu on tärkeää. Lisäksi huoltajille on tärkeää, että toiminnassa on mukana kristillisen kasvatuksen opillinen ulottuvuus, sillä Raamatun kertomukset ja kristillisen perinteen ylläpitäminen esimerkiksi kirkon traditioina ovat huoltajille tärkeitä. Opilliseen ulottuvuuteen kuuluu myös kuvan välittäminen rakastavasta Jumalasta sekä kristityn identiteetin vahvistaminen (Muhonen & Tirri 2008, 78).

TAULUKKO 4. Hyvä ja pahan opettamisen merkitys vanhemmille päiväkerhoissa, perhekerhoissa ja pyhäkouluissa.

	Lapset oppii erottamaan hyvän ja pahan				Total
	ei lainkaan	en osaa sanoa	melko tärkeä	erittäin tärkeä	
Päiväkerho	0,0 %	2,0 %	16,3 %	81,6 %	100,0 %
Perhekerho	2,9 %	0,0 %	44,1 %	52,9 %	100,0 %
Pyhäkoulu	0,0 %	0,0 %	16,7 %	83,3 %	100,0 %
Yhteensä	1,1 %	1,1 %	26,3 %	71,6 %	100,0 %

Moraalin opettaminen lapsille on myös tärkeä osa kristillistä kasvatusta. Erot työmuotojen välillä ovat siinä, että perhekerhojen vastauksissa mielipide jakautui tasaisesti melko tärkeän ja erittäin tärkeän välillä. Hyvän ja pahan erojen opettaminen nähdään ylivoimaisesti erittäin tärkeänä päiväkerhoissa ja pyhäkouluissa. Tuloksista voidaan päätellä, että moraalin opettamisen katsotaan olevan seurakunnan tehtävä, ja erityisen tärkeäksi sen kokevat pyhäkoulun ja päiväkerholaisten huoltajat. Outi Pohjanen (1998) sai samantyyppisiä tuloksia pro gradussaan: vanhemmat odottavat päiväkerhon kehittävän lasten sosiaalisia taitoja sekä kehittävän heitä toisia ihmisiä huomioonottaviksi yksilöiksi. Moraali ja arvoihin liittyvä kasvatusta on tärkeä osa seurakunnan toimintaa, mutta selvittämättä jäi, miten suuren vastuun vanhemmat antavat seurakunnalle.

Eettis- moraalinen ulottuvuus tarkoittaa arvoihin liittyvää kasvatusta (Muhonen & Tirri 2008, 80). Eettis- moraalinen ulottuvuus osoittautui olevan erityisen tärkeä. Kristilliseen kasvatukseen pohjautuvat arvot, kuten lähimmäisen rakastaminen, hyvän ja pahan erottaminen sekä toisen ihmisen arvostaminen olivat vanhemmille erityisen tärkeitä. Suuret prosenttiluvut kertovat osaltaan siitä, että vanhemmille kristillisessä kasvatuksessa on tärkeämpää moraaliin ja arvoihin liittyvä opetus kuin esimerkiksi Jeesuksesta kertominen.

6.2 Seurakunta tukemassa kodin kristillistä kasvatusta

Seurakunnan tehtävänä on tukea kotien kristillistä kasvatusta. Päiväkerhossa 55 % ja perhekerhosta 68 % koki kodin kristillisen kasvun tukemisen tärkeänä. Osa huoltajista ei osaa sanoa, onko seurakunnan tuki kristilliseen kotikasvatukseen tärkeää, sillä päiväkerholaisten huoltajista jopa viidennes (20 %) ei osannut sanoa mielipidettään kysymykseen. Tulos antaa viitteitä siitä, että kristillisen kotikasvatuksen merkitys voi olla osalle vieras. Huoltaja ei osaa vastata, tarvitseeko tukea sellaiseen asiaan, jonka sisällöstä ei ole täyttä varmuutta. Pyhäkoulusta jopa 92 % koki tärkeänä seurakunnan antaman tuen kodin kristilliseen kasvatukseen. Selvittämättä jäi esimerkiksi se, että haluaisivatko vanhemmat keskustella kodin kristilliseen kasvatukseen liittyvistä ongelmista ja mahdollisista erimielisyyksistä huoltajien kesken. Erityisen tuen tarvetta voisi tarjota esimerkiksi pyhäkoululaisten huoltajille, jotka kokevat tuen olevan merkityksellistä.

Kasvavan lapsen kanssa eläminen on luova prosessi, joka vaatii aikuiselta asettua palvelutehtävään sellaisena kuin on. Tehtävässä vaaditaan kaikkea mitä ihmisessä on kuten kokemuksia, tietoa, arvoja, tahtoa, rohkeutta ja sitoutuneisuutta. (Hellsten 1999, 9.) Huoltajien vastauksissa ilmeni jokaisessa työmuodossa hajontaa sen suhteen, kokeeko huoltaja tärkeäksi seurakunnan työntekijän tuen vanhemmuuteen. Mielenkiintoinen tulos on se, että päiväkerhojen vastaajista 22 %, perhekerhojen vastaajista 21 % ja pyhäkoulujen vastaajista 33 % ei osannut sanoa seurakunnan työntekijän tuen merkitystä. Syytä ei selvinnyt, miksi kysymykseen oli vaikea sanoa mielipidettä. Osallistujat eivät välttämättä ymmärtäneet mitä vanhemmuuden tukeminen tarkoittaa, ja miten seurakunta on vanhemmuutta tukemassa.

Perheen sisällä eletään läheisimmissä ihmissuhteissa, jotka ovat ihmiselle merkityksellisimpiä. Perheessä siirretään arvoja ja asenteita, käsityksiä oikeasta ja väärästä sukupolvelta toiselle. Perheen tarjoama kasvuympäristö vaikuttaa olennaisesti siihen, miten lapsi kokee itsensä ja elämäntarkoituksen. Perheen hyvinvointi on edellytys sille, että yksilöt voivat hyvin. (Juntunen ym. 2004, 13–14.) Tutkimuksen mukaan tuki vanhemmuuteen liittyvissä teemoissa on kuitenkin

kin tärkeä, sillä perhekerhoissa vastaajista 71 % ilmoitti tuen olevan tärkeää. Yhtenä syynä tähän voi olla, että perhekerhoihin osallistujilla on usein pieniä lapsia, ja oma rooli vanhempana olosta voi olla vasta muodostumassa. Vähiten tärkeäksi vanhemmuuden tukeminen koettiin pyhäkouluissa, joiden vastaajista vain 50 % ilmoitti tuen olevan tärkeää. Tulos on yllättävä, sillä tuen tarve kristilliseen kasvatukseen oli suurinta pyhäkoulussa.

6.3 Seurakunnan lapsi- ja perhetyö tukemassa lapsen kasvua ja kehitystä

Kasvatuksen päämäärät määräytyvät aina yhteiskunnan arvojen, moraalikäsitteiden, normien ja ihmiskäsityksen pohjalta. Kasvatusprosessissa sekä kasvattaja että lapsi vaikuttavat toisiinsa. Kasvatus tukee myös lapsen kasvua yhteisön jäseneksi, jossa hän on. (Aaltonen ym. 1997, 20–21, 198.)

Seurakunnan lapsi- ja perhetyössä koetaan tärkeäksi, että toiminta sisältää lapsen kädentaitoja kehittävää toimintaa. Päiväkerhoissa suurin osa vastaajista (80 %) ilmoitti askartelujen ja kädentaitojen olevan erittäin tärkeä osa toimintaa. Vastaavasti perhekerhoissa puolet vastaajista (50 %) ja vastaavasti pyhäkoulujen vastaajista vähän yli puolet (58 %) ilmoitti, että se on melko tärkeää. Tutkimustuloksen mukaan huoltajat, jotka tuovat lapsensa päiväkerhoon odottavat, että toiminta pitää sisällään kädentaitoja kehittävää toimintaa.

Käsin tekemisen kautta lapsi oppii ympäröivästä maailmasta, ja sitä kautta lapsi tulkitsee myös itseään. Lapsen piirtäessä, rakentaessa, naulatessa, maalatesa, muovatessa ja ilmaistessa lapsessa tapahtuu suurta kehitystä, sillä hän osaa käyttää esinettä omien kokemusten ja mielikuvien ilmaisemiseen. (Karppinen 2001, 107.) Luovuuden tukemisessa on tärkeää lapsen sisäisen motivaation ja itseilmaisun tukeminen sekä lapsen mielipiteiden kunnioittaminen: lapsen on tärkeää saada tuntee kunnioitusta ainutkertaisena ja arvokkaana yksilönä (Uusikylä 2001, 21). Luovan ilmaisun merkitys on tutkimustulosten mukaan tärkeä osa lasten toimintaa, ja erityisen tärkeää se on pyhäkoulutoiminnassa. Pyhäkoulujen vastaajista kukaan ei ilmoittanut, että luova ilmaisu ei olisi tärkeää, kun vastaava osuus päiväkerhojen vastauksista on 10 % ja perhekerhojen vas-

tauksista 18 %. Toisaalta perhekerhossa voi olla pieniä lapsia, joilla ei ole vielä taitoja luovaan ilmaisuun. Tulos kuitenkin osoittaa, että toimintoja kehitettäessä on tärkeää lisätä luovaa ilmaisua. Työntekijöiden on tärkeä rohkaista lapsia kokeilemaan uusia asioita.

Liikunnan ja aistien avulla lapsi löytää itsensä ja maailman. Lapselle liikkuminen on tunteiden ilmaisukanava, sillä esimerkiksi kiukku ja ilo näkyvät lapsen liikkeissä. Itsetunnon kehityksen perustana on oman fyysisen minän ja kehon toimintojen tunteminen. (Huisman & Laukkanen 2001, 62–63.) Lapsen tasapainoisen elämän edellytyksenä on mahdollisuus toteuttaa suurta liikunnan ja leikin tarvetta (Karvonen; Siren- Tiusanen & Vuorinen 2003, 15). Liikunnan merkitys osana seurakunnan lapsi- ja perhetyötä vaihtelee suuresti eri työmuotojen välillä. Päiväkerhoissa liikunnan merkitys on suurin, sillä vastaajista 76 % ilmoitti liikunnan olevan melko tai erittäin tärkeä osa toimintaa. Perhekerhojen vastaajista vain 47 % ja pyhäkoulujen vastaajista vain 36 % ilmoitti liikunnan olevan tärkeää. Tutkimustulos on yllättävä, sillä erot ovat suuret eri toimintamuotojen välillä. Tuloksesta voi päätellä, että liikunnan osuus on erityisen tärkeä päiväkerhoissa. Tulokseen on selvästi vaikuttanut se, että päiväkerhojen toiminta aika on pidempi, ja ne kokoontuvat useita kertoja viikossa. Perhekerhojen vanhemmista kuitenkin lähes puolet toivoisi toimintaa liikuntaa, ja se on hyvä ottaa toiminnan suunnittelussa huomioon.

Retki- ja vierailutoiminnassa ilmeni myös eri työmuotojen välillä eroja. Tärkeimmäksi osaksi toimintaa retket ja vierailut ilmoitettiin päiväkerhoissa, joiden vastaajista 86 % ilmoitti niiden olevan melko tai erittäin tärkeitä. Suurin hajonta yhden työmuodon vastauksissa oli perhekerholaisten vastauksissa: eniten vastaajista (41 %) ilmoitti, että retket ja vierailut ovat melko tärkeitä samalla, kun toiseksi eniten vastaajista (24 %) ilmoitti että retkitoiminta ei ole kovin tärkeää. Pyhäkoulujen vastaajista 50 % ilmoitti retket melko tärkeiksi ja loput 50 % vastaajista ei osannut sanoa, ei koe retkiä kovin tai lainkaan tärkeäksi. Tulos osoittaa se, että päiväkerhoissa on ylivoimaisesti tärkeintä lisätä retki- ja vierailutoimintaa.

TAULUKKO 5. Lasten vapaan leikin merkitys vanhemmille päiväkerhoissa perhekerhoissa ja pyhäkouluiissa

	Lasten vapaa leikki					Total
	ei lainkaan	ei kovin tärkeä	en osaa sanoa	melko tärkeä	erittäin tärkeä	
Päiväkerho	0,0 %	0,0 %	2,0 %	40,8 %	57,1 %	100,0 %
Perhekerho	0,0 %	0,0 %	11,8 %	55,9 %	32,4 %	100,0 %
Pyhäkoulu	25,0 %	33,3 %	8,3 %	33,3 %	0,0 %	100,0 %
Yhteensä	3,2 %	4,2 %	6,3 %	45,3 %	41,1 %	100,0 %

Lasten vapaan leikin merkitys vaihtelee paljon eri työmuotojen välillä. Melko tai erittäin tärkeäksi vapaa leikki ilmoitettiin päiväkerhoissa (98 %) ja perhekerhoissa (88 %). Pyhäkouluiissa suurin osa vastaajista (58 %) ei pidä vapaata leikkiä tärkeänä. Tutkimustuloksista on kuitenkin hyvä tuoda esille, että pyhäkoulujen vastaajista kolmannes (33 %) pitää vapaata leikkiä melko tärkeänä. Tutkimuksen mukaan huoltajat, jotka tuovat lapsensa pyhäkouluihin, odottavat enemmän ohjattua toimintaa samalla, kun päiväkerhoissa ja perhekerhoissa vapaata leikkiä arvostetaan. Tuloksen tarkastelussa on otettava huomioon päiväkerhon ja pyhäkoulun toiminta-ajan erot ja kokoontumiskertojen tiheys. Päiväkerhotoiminnassa jää luonnollisesti aikaa myös vapaalle toiminnalle.

Lapsi on luonnostaan kiinnostunut ikätovereistaan jo kolmen tai neljän kuukauden ikäisenä. Lapset viettävät aikaa ympäristöä tutkien, leikkien alussa vain olemalla yhdessä ja kielen kehittyessä myös keskustellen. Lapsuusajan vertais-suhteiden avulla lapsi harjoittelee erilaisia rooleja, yhteistoiminnan alkeita, kuuntelemista, tasaveroisena ryhmässä toimimista, tunteiden ilmaisua ja säätelyä sekä muodostaa omaa identiteettiään. Edellä mainittuja taitoja voi oppia myös kotona, mutta tärkeää on, että lapsella on mahdollisuuksia leikkiä ja toimia muiden lasten kanssa. (Aaltonen; Ojanen; Siven; Vihunen & Vilen 1998, 177–180.) Tärkeä asia on se, että lapsi saa nimenomaan oman ikäistensä seuraa, jota kotona tai naapurustossa ei välttämättä ole. Toiminta pystyy tarjoamaan tutkimustulosten mukaan erilaisia virikkeitä kuin koti, ja sen takia toimintaan myös osallistutaan. Virkkalan (2001) tutkimus osoittaa samansuuntaisia tuloksia siitä,

että lapsen on tärkeää saada seurakunnan toiminnasta virikkeitä sekä kontakteja muihin ikätovereihin.

Seurakunnan lapsi- ja perhetyötä kehitettäessä on hyvä ottaa huomioon, että vanhempien odotuksena on, että lapselle tarkoitettu toiminta on monipuolista. Tutkimusmateriaalista havaittiin kuitenkin työmuotojen välisiä pieniä eroja. Neljännes (25 %) pyhäkoulujen vastaajista ilmoitti, että ei joko osaa sanoa tai ei ole kovin tärkeää, että toiminta on monipuolista. Tulos voi kertoa siitä, että pyhäkoulussa sisältö on monipuolisia toimintamuotoja tärkeämpää. Toimintaan tuodaan lapsia, sillä toiminnan sisältö palvelee sellaisenaan huoltajan odotuksia. Päiväkerhojen vastaajista 98 % ja perhekerhojen vastaajista 97 % ilmoitti, että toiminnan monipuolisuus on melko tai erittäin tärkeää.

6.4 Seurakunnan ja kodin välinen yhteistyö

Kysyessä huoltajan ja työntekijän yhteydenpidosta havaittiin mielenkiintoinen tulos eri työmuotojen välillä. Päiväkerholaisten vastaajista 89 % ilmoitti olevan tyytyväinen huoltajan ja työntekijän yhteydenpitoon. Perhekerhoissa yhteydenpitoon on tyytyväisiä 71 % ja pyhäkouluissa 58 %. Perhekerhojen korkea tyytyväisyys yhteydenpitoon voi johtua siitä, että vanhemmat ovat toiminnassa mukana. Mielenkiintoiseksi tuloksen tekee lisäksi se, että noin kolmannes (29 %) perhekerhojen vastaajista ja alle puolet (41 %) pyhäkoulujen vastaajista ei osannut sanoa, onko yhteydenpito vaivatonta. Tuloksesta voi päätellä, että päiväkerhojen huoltajat ovat tyytyväisimpiä työntekijän yhteydenpitoon ja tyytymättömämpiä ovat huoltajat, jotka tuovat lapset pyhäkouluihin. Päiväkerhotoiminnassa vanhemmat tapaavat työntekijää useammin, ja päiväkerhoja pitävät samat lastenohjaajat. Luonnollisesti päiväkerhojen työntekijöihin luodaan parempi suhde.

Varhaiskasvatuksessa työntekijät ovat vanhempien rinnalla päivittäisessä kasvatuksessa ja hoidossa. Työntekijän ja vanhemman kumppanuudessa vanhemmuuden tukemista tärkeämpi tavoite on, että lapselle välitetään tunne, että hänelle merkitykselliset aikuiset huolehtivat hänestä häntä koskevissa asioissa

yhteisymmärryksessä. Edellä mainitun kumppanuuden rakentumisen edellytyksenä on, että vanhemman ja työntekijän välillä vallitsee luottamus ja kunnioitus. (Kaskela & Kekkonen 2006, 87.) Kaikista vastaajista yhteensä 86 % vanhemmista on tyytyväisiä siihen, että työntekijää on helppo lähestyä. On hyvä, että vanhemmat pitävät lähestymistä helppona työntekijän ja vanhemman välisen kumppanuuden vuoksi. He pystyvät keskustelemaan ja jakamaan keskenään lasta koskevia asioita.

Huoltajat odottavat seurakunnan työntekijöiden olevan alansa asiantuntijoita. Henkilökohtaisen suhteen muodostaminen toimintaan lapsensa tuovan huoltajan kanssa on huoltajalle merkityksellinen, ja työntekijöiden on tärkeää panostaa siihen. Erityisesti seurakunnan päiväkerhotyössä vanhemmilla olisi tarve säännöllisiin kasvatustilaisuuksiin. Kasvatustilaisuuksissa on merkityksellistä luoda kasvattajan ja vanhemman välille kannustava ilmapiiri ja kasvattajan on tärkeää työssään havainnoida lasta systemaattisesti erilaisissa tilanteissa, jotta kasvatustilaisuuksissa voidaan tukea lapsen kehitystä sekä vanhempien että kasvattajan näkökulmat huomioiden (Kaskela & Kekkonen 2006, 45–46).

Vanhemmat arvostavat sitä, että lastenohjaajat ovat pysyneet päiväkerhoissa samoina. Lapsen perustarve on turvallisuus ja hän tarvitsee turvallisen aikuisen, ja perheen ulkopuolisten merkitys on suurempi silloin, jos lapsi ei saa turvallisuuden tunnetta kotoa (Juntunen; Mattila & Myöhänen 2004, 21–23). Työntekijöiden vaihtuvuuteen seurakunta ei voi aina vaikuttaa. Solmittavissa työsuhteissa olisi kuitenkin hyvä välttää määräaikaissuhteita.

Työntekijöiden on tärkeää luoda yhdessä lapsen ja hänen vanhempiansa kanssa toiminnasta mielekäs kokonaisuus, joka tarjoaa lapselle johdonmukaista, monipuolista ja elämänläheistä toimintaa. Puolestaan lapsen leikin vaikutukset näkyvät motorisessa, kognitiivisessa, persoonallisessa, ja sosiaalisessa kehityksessä. (Aaltonen ym. 1997, 198–199, 235–239.) Tutkimuksen mukaan huomattava osa huoltajista ei osaa sanoa, onko heillä mahdollisuuksia vaikuttaa toiminnan sisältöön. Päiväkerhojen vastaajista 44 %, perhekerhojen vastaajista 59 % ja pyhäkoulujen vastaajista 67 % ilmoitti, että ei osaa sanoa, onko heillä

mahdollisuuksia vaikuttaa toimintaan. Tutkimusaineistosta selvisi myös, että puolet päiväkerhojen vastaajista ja noin kolmannes perhekerhojen sekä pyhäkoulujen vastaajista ilmoitti olevansa tyytyväisiä mahdollisuuteen vaikuttaa toiminnan sisältöön. Tutkimustulos kertoo mahdollisesti siitä, että vanhemmat eivät ole tietoisia siitä, miten voisivat toimintaan vaikuttaa tai vanhemmat eivät ole erityisemmin asiaa pohtineet.

Kysyttäessä tyytyväisyyttä seurakunnan kehittämiseen ja toiminnan uudistamiseen selvisi, että päiväkerholaisten huoltajista 42 %, perhekerholaisista 59 % ja pyhäkoululaisten huoltajista 67 % ei osannut sanoa, kehittääkö seurakunta toimintaansa. Tyytyväisimpiä seurakunnan uudistumiseen olivat päiväkerhojen vastaajat, joista 52 % ilmoitti olevansa tyytyväinen seurakunnan kehittämiseen ja uudistumiseen. Tyytyväisyys oli alin pyhäkouluissa: vastaajista vain kolmannes ilmoitti olevansa tyytyväinen seurakunnan uudistumiseen ja kehittämistoimintaan. Päiväkerholaisten huoltajat ilmoittivat suurinta tyytyväisyyttään samalla kun vähiten suhteessa muihin toimintamuotoihin päiväkerholaisten huoltajien vastauksissa oli tietämättömyyttä seurakunnan kehittymisestä. Tilanne on heikoin pyhäkoulussa, joiden vastaajissa oli muihin toimintamuotoihin verrattuna eniten niitä, jotka eivät osanneet vastata seurakunnan kehittymiseen. Samalla pyhäkoululaisten huoltajissa oli vähiten suhteessa päiväkerhoon ja perhekerhoon niitä, jotka ovat seurakunnan kehittymiseen ja uudistumiseen tyytyväisiä. Tulokseen on voinut vaikuttaa se, että vanhemmat eivät koe merkitykselliseksi sitä, miten seurakunta kehittää toimintaansa. Monille vanhemmille voi riittää se että nykyinen toiminta vastaa heidän odotuksiaan.

Vanhemmista 97 % odottaa saavansa tietoa seurakunnan toiminnasta Vantaan Lauri-lehdestä. Lisäksi seurakunnan työntekijältä ja jaettavista monisteista 76 % vanhemmista odotti saavansa tietoa. Seurakunnan tapahtumia seurataan vähiten ilmoitustauluilta (55 %) ja esitteistä (58 %). Seurakunnan kannattaa panostaa tiedottamiseen Vantaan Lauri-lehden kautta.

Vanhemmista 72 % odottaa saavansa tietoa Internetistä. Kysyttäessä tyytyväisyyttä kirkon Internet sivuihin vain 13 % vastaajista ei ole tyytyväisiä. Toisaalta

vain 33 % on tyytyväisiä. Kaiken kaikkiaan 54 % ihmisistä ei osaa sanoa, ovatko tyytyväisiä sivustoihin. Tämä voi johtua siitä, että käytettiin ilmaisua ”Kirkon Internet sivujen käyttö”. Parempi olisi ollut ”Tikkurilan seurakunnan Internet sivujen käyttö”, jotta olisi selkeästi viitattu Tikkurilan omille sivuille eikä yleisiin Suomen evankelis-luterilaisen kirkon sivuihin. Lisäksi tulos kertoo mahdollisesti siitä, että yli puolet vastaajista ei käytä Tikkurilan seurakunnan internet-sivuja.

6.5 Tapahtumiin osallistuminen

Tutkimuksessa kartoitettiin, millaiset tapahtumat kiinnostaisivat huoltajia. Perheiden ulkoilupäivä osoittautui tutkimuksessamme suosituksi, ja tapahtumaan osallistuminen kiinnosti 1-vuotiaiden ja 3-vuotiaiden lasten vanhempia eniten. Pienten lasten vanhemmat olisivat erityisen kiinnostuneita osallistumaan perheen ulkoilupäivään. Useampi pienen lapsen vanhempi on vielä kotona. Perheen yhteinen tekeminen ja aktiviteetit saattavat sen takia olla nimenomaan pienten lasten vanhempien odotuksissa.

Lapsen tapa kiinnittyä vanhempaansa tulee siinä esille, miten lapsi käsittelee hoivaajasta eroon joutumista ja siitä aiheutuvia tunnetiloja. Varhaisista ihmissuhteista opitut mallit muun muassa turvasta, läheisyydestä vaikuttavat siihen, miten lapsi vastaa uusiin kehityshaasteisiin ja toimii uudenlaisissa tilanteissa. (Ahonen; Lyytinen; Lyytinen; Nurmi; Pulkkinen & Ruoppila 2006, 30.) Vekkulikerho on tarkoitettu 3–4vuotiaille lapsille. Yleisesti 71 % vanhemmista ilmoitti, että Vekkulikerhoon osallistuminen kiinnostaisi. Eniten siitä kiinnostui 3-vuotiaiden lasten (87 %) ja 5-vuotiaiden lasten vanhemmat (70 %). Luonnollisesti 3-vuotiaiden lasten vanhemmat kiinnostuivat eniten, koska toiminta on heille suunnattua ja lapset alkavat ensimmäisiä kertoja harjoitella erossa oloa huoltajasta. Vanhempienkin lasten vanhemmat ovat voineet kiinnostua toiminnasta, koska heillä on myös pienempiä lapsia kotona.

Vastauksissa kouluun lähtevien siunauksesta oli hajontaa. Kaikista vastaajista 58 % vastasi, että kouluun lähtevien siunaus kiinnostaa. Kiinnostustaan ei osannut ilmoittaa 2-vuotiaiden lasten huoltajista yli puolet, 4-vuotiaiden lasten

huoltajista yli kolmasosa ja 6-vuotiaiden lasten huoltajista melkein kolmasosa. Tämä voi johtua siitä, että lapsi ei ole vielä koulun ikäinen tai ei tiedetä, minkälainen tilaisuus on kyseessä. Tilaisuus kiinnostaa 3-vuotiaiden vanhemmista 67 % ja 5-vuotiaiden vanhemmista 70 % ja 7-vuotiaiden vanhemmista 100 %. Koko kyselyyn on vastattu vain yhden lapsen näkökulmasta, joten nuorten lasten vanhempien kiinnostukseen syynä voi olla, että perheessä on kyselyyn ilmoitetun lapsen lisäksi vanhempia lapsia. Lisäksi tulokseen on voinut vaikuttaa tilaisuuden hengellinen luonne. Hengelliseen tilaisuuteen osallistumiseen vaikuttaa todennäköisesti enemmän huoltajien omat mielipiteet ja katsomukset.

Laskiaistapahtuma kiinnostaa huoltajia tutkimuksen mukaan paljon. Yli puolet kaikista alle 6-vuotiaiden vanhemmista kiinnosti osallistuminen laskiaistapahtumaan. Tutkimustuloksesta voi päätellä ainakin sen, että koko perheelle tarkoitettu yhteinen seurakunnan järjestämä tekeminen saa tutkimukseen osallistuneissa aikaan kiinnostusta osallistua.

Vastaajista 75 % kiinnosti avoin päiväkerho. Avoin päiväkerho jakoi mielipiteitä sen mukaan, minkä ikäinen lapsi huoltajalla oli. Avoimen päiväkerhon toimintaan osoitti paljon kiinnostusta erityisesti alle 7-vuotiaiden lasten vanhemmat. Eniten kerhosta kiinnostui 3-vuotiaiden (87 %) ja 5-vuotiaiden (78 %) lasten vanhemmat.

Isä- lapsimatka herätti eniten kiinnostusta pienten lasten huoltajissa. Noin puolet alle 5-vuotiaiden vanhemmista kiinnostui tapahtumasta. Tuloksessa yllättävää on se, että pienten lasten huoltajissa on eniten kiinnostusta osallistua isä-lapsi matkalle. Tulokseen on mahdollisesti vaikuttanut, että kotona lapsen kanssa olevat äidit kaipaavat lepoa lapsenhoidosta. Kiinnostusta on voinut herättää myös ajatus, että isä ja lapsi saisivat tilaisuuden viettää yhteistä aikaa. Tulokseen ylipäättään on voinut vaikuttaa myös se, että tutkimukseen osallistuneista huoltajista ylivoimaisesti suurin osa oli äitejä: tämä osaltaan selittää sitä, että eri-ikäisten lasten huoltajilla oli korkea prosenttiluvut kohdassa, jossa ei osattu sanoa toimintaan osallistumisen kiinnostavuutta. Tutkimuksessa jäi selvittämättä, millaisen tuloksen isät olisivat antaneet. Isillä olisi voinut mahdollisesti olla

vaikutusta siihen, että erittäin paljon kiinnostusta osallistua toimintaan olisi ollut enemmänkin.

Äiti-tytär hemmotteluhetkestä kiinnostui yhteensä 57 % kaikista vastaajista. Äidit luultavasti kaipaavat hemmottelua ja samalla heillä on mahdollisuus viettää mukavaa yhdessäoloa lapsen kanssa. Suurin osa vastaajista on äitejä, joten tapahtuma luonnollisesti kiinnosti suurinta osaa. Vain 28 % ei kiinnostunut tapahtumasta.

6.6 Vanhempien tyytyväisyys

Pyysimme vastaajia antamaan toiminnalle, jonka näkökulmasta on vastannut arvosanan 1-10: 1 tarkoittaen ettei ole lainkaan tyytyväinen ja 10 tarkoittaen, että on erittäin tyytyväinen. Yhteensä 22 % vastaajista antoi arvosanaksi 8, kun 39 % antoi numeroksi 9 ja 30 % antoi toiminnalle arvosanaksi 10. Yleisin arvosana oli siis 9.

6.6.1 Päiväkerho

Päiväkerhon vastaajista 96 % antoi arvosanaksi 8 tai enemmän. Ylivoimaisesti suurin syy hyvälle arvosanalle oli lapsen tyytyväisyys: lapsen halukkuus tulla kerhoon osoittaa toiminnan olevan hyödyllistä. Vastauksissa ilmeni myös tyytyväisyyttä siihen, että lapsi ja hänen toiveensa ja tarpeensa otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa. Päiväkerhon ohjaajia luonnehdittiin helposti lähestyttäviksi ja asiantunteviksi.

Kirkon pitää tarjota kävijöilleen turvaa ja lämpöä

Päiväkerhojen vastaajille on tärkeää, että kirkko tai seurakunta voisi luoda ihmiselle turvallisuuden tunteen. Odotukset koskettavat luultavasti kaikkea seurakunnan toimintaa. Välittämisen tunne on tärkeä, ja päiväkerhoissa on tutkimuksen mukaan onnistuttu luomaan turvallinen ja lämmin ympäristö kohdata niin aikuisia kuin lapsiakin.

Annettuun arvosanaan negatiivisesti vaikuttaneita tekijöitä mainittiin vain yhdeksän kertaa. Toiminnassa ei ole vastausten mukaan tarpeeksi ulkoilua tai retkiä lähiympäristöön. Vastauksissa ilmeni myös tyytymättömyyttä kerhoajan pituuteen, joka on tällä hetkellä 3 tuntia. Palautteessa ehdotettiin tunnilla pidennettyä kerhokertaa. Viimeisenä negatiivisena asiana vastauksissa ilmeni tyytymättömyys kerhomaksuihin. Huoltajia harmittaa se, että kerhokertoja jää käytännön syistä väliin usein, ja siksi muutamille kerhokerroille tulee suuri maksu.

6.6.2 Perhekerho

Perhekerhossa 97 % vastaajista antoi arvosanaksi 8 tai enemmän. Hyvään arvosanaan vaikutti muun muassa se, että vanhemmat saavat hengähdyshetken, kun pääsevät perhekerhoon. He voivat keskustella muiden aikuisten kanssa sekä saada vertaistukea. Lapselle ei tarvitse etsiä hoitajaa, koska lapsi pääsee kerhoon mukaan. Palvelu on erityisen tärkeä suurille perheille.

Arvosanaa laskevista tekijöistä yksi asia ei saanut ylivoimaisesti eniten kannatusta. Isompien lasten huomiointi toiminnassa koetaan tärkeäksi. Kerhoissa on koettu, että lasten toiminta ei vasta isompien lasten ikätasoa. Tikkurilan lastentilat ovat vastaajien mukaan ankeat.

Ohjaajilta toivoisin enemmän lapsen kohtaamista yksilönä, iloisesti ja lämpimästi kannustaen pieniä kerholaisia.

Pienelle lapselle erossa olo vanhemmasta voi olla stressaava ja ahdistusta aiheuttava asia, ja erokokemuksilla on suuri vaikutus siihen, horjuttaako erossa olo vanhemmasta turvallisuuden tunnetta. Kasvattajan vastuulla on luoda lapsen kanssa vuorovaikutussuhde, joka tukee pienen lapsen kehitystä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 85.) Alhaisemman kerhoarvosanan antamiseen vaikutti se, että vastaajien näkökulmasta lastenohjaajat eivät huomioi lapsia riittävän yksilöllisesti. Perhekerhoissa on pieniä, vanhemmasta erossa oloa harjoittelevia lapsia, jotka tarvitsevat enemmän rohkaisua toimintaan osallistumiseen. Usein

mainittiin myös se, että lapsille ei ole riittävästi hoitajia. Lasta ei oteta huomioon tilanteessa, jossa huoltaja lähtee aikuisten toimintaan ja lapsi jää heille tarkoitettuun hetkeen. Vastaajat kertoivat, että on vaikeampi mennä itse omaan toimintaan, jos itkemään jäävää lasta ei ohjaajista kukaan ota huomioon.

6.6.3 Pyhäkoulu

Pyhäkoulun vastaajista 90 % antoi arvosanaksi 8 tai enemmän. Pyhäkoulu sai arvosanojen perusteluissa paljon hyvää palautetta. Toiminta on monipuolista, ja vanhemmat kokevat, että voivat vaikuttaa toiminnan sisältöön. Avoimissa kysymyksissä selvinnyt kokemus toiminnan sisältöön vaikuttamisesta on ristiriitainen aikaisemmin esitetyn tutkimustuloksen kanssa. Avoimissa kysymyksissä on siten hyvä huomioida, että kyse on yksittäisistä mielipiteistä.

Ylivoimaisesti eniten merkitsee se, että pyhäkouluopettaja on asiansa osaava ja lapsi otetaan hyvin vastaan toimintaan tullessa. Vastausten perusteella kristillinen kasvatus on erittäin tärkeä osa toimintaa. Kirkkoon ja lasten jumalanpalvelukseen osallistumisen tulisi materiaalin mukaan olla innostava ja iloinen asia lapselle.

Pyhäkouluissa tärkeänä asiana mainittiin se, että lasten kanssa järjestetään yhteistä keskustelua päivän aiheesta. Aihetta havainnollistavan rekvisiitan käyttöä arvostetaan. Teemaan liittyvät askartelut ovat myös tärkeitä, tosin osa vastaajista toivoisi toimintaan enemmän askartelua. Pyhäkoulujen vastaajille visuaaliset asiat painottuvat, ja vanhemmat selvästi arvostavat kauniiksi valmistettua tilaa.

Pyhäkouluja kritisoitiin huonosta tiedotuksesta. Joitakin vastaajia on turhauttanut, kun vasta paikanpäällä on selvinnyt huoneiston ulko-ovesta, että toimintaa ei järjestetä. Toiminnasta olisi tärkeää ilmoittaa lehdessä tai Internetissä. Vastaajissa turhautumista aiheutti myös se, että pyhäkoulukertoja jää liian usein väliin, koska vetäjää ei löydy. Pyhäkouluihin toivottaisiinkin jatkuvuutta ilman taukoja, esimerkiksi ihanteena olisi joka sunnuntainen pyhäkoulu, jonka järjes-

tämistä ei tarvitsisi arvuutella. Toiminnan taukoajkoja pidetään vastausmateriaalin mukaan liian pitkinä. Ongelmalliseksi koetaan esimerkiksi joulun aika, jolloin olisi tärkeää tuoda esiin Vapahtajan syntymäjuhlan sanomaa. Negatiivinen asia pyhäkoulussa on sisällön vaihtelu sen mukaan kun ohjaaja vaihtuu. Toiminnassa on tärkeää olla selvä rakenne, joka on ennalta suunniteltu. Toiminnalle toivotaan siis tasalaatuisuutta ja jatkuvuutta.

Kehitysehdotuksiksi ehdotettiin vapaamuotoisia perhetapahtumia, joissa olisi laulua ja leikkiä. Pyhäkoulun vastauksissa toivottiin nimenomaan sellaisia tapahtumia, joiden perustana olisi mukava yhdessäolo, ei niinkään hengellinen toiminta. Ulkoilutapahtumien järjestäminen koko perheelle ja edulliset päiväretket ovat vastaajia innostavia tapahtumia, joihin he haluaisivat osallistua. Vastausmateriaalissa nostettiin esiin kysymys pyhäkoulu nimityksestä, eli onko nimitys liian vanhahtava. Ehdotukseksi tarjottiin sunnuntaikerho- nimitystä.

6.7 Odotukset perhekerhotoiminnasta

Avoimissa vastauksissa tuli esille asioita, joita ei kysytty kyselyssä. Perhekerhossa on aikuisia mukana ja toiminta on päiväkerhoon ja perhekerhoon verrattuna erilaista. Perhekerhoilta kysyttiin aikuisten toimintaan liittyviä odotuksia.

Perhekerhon ajankohta ja kesto on suurimman osan mukaan hyvä. Toisaalta myös kerhoajan pidentämistä ja useammin kokoontuvia kerhoja ehdotettiin. Huoltajilla on suurempi tarve perhekerhojen antamalle tuelle kuin mitä toimintaa tällä hetkellä järjestetään. Lisäksi toiminnassa jo mukana olevat perheet haluaisivat osallistua enemmän siihen seurakunnan toimintaan, jossa ovat jo mukana.

Keskusteluaiheet ovat mieluisia, hyvin alustettuja ja ohjattuja. Keskustelu samassa elämäntilanteessa olevien kanssa on tärkeä osa kerhon toimintaa. Kerhojen keskusteluaiheissa koettiin tärkeänä se, että voi keskustella syvällisistäkin asioista, joista ei puiston pihassa tule koskaan puhuttua. Kerhon ilmapiiri koettiin avoimeksi, jossa jokainen saa vuorollaan puheenvuoron.

Vastauksissa kuitenkin ilmeni mielipiteitä negatiiviseksi koetusta ilmapiiristä: huoltajien kesken keskustelu voi olla kerhossa joskus moralisoivaa. Huoltajat odottavat työntekijöiltä keskustelun ohjausta suuntaan, jossa keskustelulla ja kommentteilla ei loukata tai arvostella erilaisia näkemyksiä. Huoltajien odotuksena on, että perhekerhossa voisi avoimesti puhua omista mielipiteistään ilman pelkoa joutua arvosteltavaksi.

Kristillisuus jakoi perhekerhojen vastauksissa mielipiteitä. Vastauksissa mainittiin se, että toiminnan ei saisi olla ”liian hengellistä”. Toisaalta osa vastaajista mainitsi, että kristillisuus on tärkeä osa toimintaa, ja se on ollut sopivasti esillä. Kerhokokoonnutuminen merkitsee monelle vanhemmalle omaa lepoa, sillä toiminta tarjoaa mahdollisuuden lastenhoitoon. Lasten kerhotoiminnassa arvostetaan ohjattua toimintaa. Kerhotoiminnan koetaan tukevan aikuisten jaksamista.

Vanhempien mielestä koko perheen keidashetki on myös hyvä ja mielekäs tapa kohdata lapsiperheitä. Koko perheen keidashetki toimii samalla periaatteella kuin perhekerho. Koko perheen keidashetkiä järjestetään sellaiseen aikaan, että työssäkäyvät perheet voivat myös osallistua toimintaan. (Vantaan seurakunnat 2009.)

Aikuisten toiminnassa vastaajista osa toivoo, että toiminnassa voisi olla enemmän vapaata oleskelua ja muihin tutustumista. Vastauksissa mainittiin tarve antaa enemmän aikaa omasta ja muiden elämäntilanteista keskusteluun. Ehdotettiin kerhojen useampia tapaamiskertoja esimerkiksi kahdestikin viikossa.

Vanhempien ja lasten yhteisesti vietetty aika oli perhekerhon vastaajille tärkeää (57 %). Vastaajista neljäsosa on kuitenkin vastannut, ettei yhteisesti vietetty aika ole niin tärkeää perhekerhossa. Vanhemmille vertaistuki (97 %) on ollut tärkeintä, joten he todennäköisesti hakevat perhekerhosta nimenomaan tukea, koska saavat jo kotona viettää lasten kanssa aikaa.

Muita kehitysideoita kysyttäessä vastauksissa oli monia ehdotuksia toiminnan kehittämiseksi, joista osa liittyi laajemminkin seurakunnan toimintaan. Perhekerhon kehitysideaksi ehdotettiin luomiskertomuksen kertomista lapsille kouluopetuksen rinnalle. Lasten toimintaan toivottiin lisäksi enemmän kristillistä opetusta.

Avoimien vastauksien mukaan huoltajat arvostavat sitä, että seurakunnan perhekerho tukee suurien perheiden huoltajien jaksamista ja lasten osallistumista toimintaan. Seurakunnan toiminnassa on väsymystä ennaltaehkäiseviä piirteitä. Toiminta tukee vanhemmuutta.

6.8 Vanhempien kehitysideoita lapsi- ja perhetyölle

Yleisesti seurakunnan toimintaa kehittäviä ehdotuksia olivat kolmannen sektorin toimijoiden tukeminen, oma pappi -järjestelmän käyttöönotto, äiti- tytäkerhotoiminnan sekä yksinhuoltajille suunnatun toiminnan järjestämistä sekä puuhastelu-toimintaa nimenomaan ilta-aikaan. Kolmannen sektorin tukemisella tutkimusmateriaalin mukaan tarkoitetaan esimerkiksi Mannerheimin lastensuojeluliiton toiminnan tukemista muun muassa antamalla toiminnalle tiloja käyttöön. Oma pappi -järjestelmällä tarkoitetaan järjestelmää, jolloin jokainen perhe saisi oman papin, jota voisi käyttää esimerkiksi häissä ja ristiäisissä. Huoltajat kaipaavat sitä, että seurakuntaa edustaisi yksi henkilö, johon voisi ottaa tarvittaessa yhteyttä. Tavoitteena olisi henkilökohtainen suhde, jossa yhteydenpito seurakuntaan olisi luontevaa ja ei niin ”viranomaista”. Tällä hetkellä perhejuhliin voi toivoa ja jotkut vanhemmat toivovatkin tiettyä pappia (Hirvensalo, Maaret 2009, henkilökohtainen tiedonanto 4.9.2009). Tietyn työntekijän osallistuminen perheen juhlaan edellyttää sitä, että hänellä ei ole muita työtehtäviä. Seurakunta ei luonnollisesti voi järjestää aina toivottua työntekijää erilaisiin tilaisuuksiin. Lisäksi useat vanhemmat eivät välttämättä tiedä, että tiettyä pappia on mahdollista toivoa. Oma pappi -järjestelmässä olisikin lähtökohtana, että perhe saisi papin yhteystiedot, ja perhe voisi sopia molemmille sopivan ajan tilaisuudelle.

Yksinhuoltajille suunnatussa toiminnassa tavoitteena olisi tukea vanhemmuutta, kun vanhempi kantaa vastuun yksin. Toiminnassa olisi tärkeää huomioida maksun olevan yksinhuoltajalle kohtuullinen. Erilaiset konkreettista tekemistä ja laulamista sisältävät kerhot saivat tutkimusmateriaalissamme myös kannatusta. Vastaajien mukaan seurakunta voisi järjestää lisäksi ulkona pidettäviä tilaisuuksia kesäisin myös muiden työmuotojen kautta. Kerhotoimintaa toivottaisiin enemmän myös kouluikäisille lapsille.

Voisiko arki-iltana vaikka kerran viikossa tai kahdessa järjestää myös perhekerhon, johon töissä olevat vanhemmat voisivat tulla lapsineen? Meidän perheen töissä oleva isä tulisi mielellään ilta-kerhoon tapaamaan muita vanhempia, samalla minä saisin kivan kaivatun vapaahetken, kun lapset ovat isän mukana.

Kehitysideana esitettiin, että perhekerhoja voitaisiin seurakunnassa järjestää myös ilta-aikaan. Toiminta antaisi mahdollisuuden toiselle vanhemmista osallistua toimintaan, keskustella asioista aikuisten kesken sekä viettää yhteistä aikaa lasten kanssa. Samalla toinen mahdollisesti kotona lapsia hoitava vanhempi saisi mahdollisuuden tehdä itselle mieluisia asioita. Illalla järjestettävä toiminta voisi lisätä isien mahdollisuuksia osallistua perhekerhoon.

Seurakunnan on tutkimuksen mukaan tärkeää tulevaisuudessakin säilyttää alhaiset kerhomaksut, jotka mahdollistavat monien perheiden osallistumisen päiväkerhoihin. Seurakunnan toiminnassa on siten diakoninen näkökulma, josta on hyvä pitää kiinni myös tulevaisuudessa. Päiväkerhotyö syntyi vanhempien tarpeesta saada sotien jälkeen tukea vanhemmuuteen sekä lapsille virikkeitä (Alopaus-Karhunen & Wennermark 2004, 17–18). Tutkimuksessa ei selvinnyt se, miten monet vähävaraiset perheet osallistuvat esimerkiksi pyhäkoulutoimintaan tai muuhun toimintaan, joka on ilmaista. Kysymykseen olisi lisäksi voinut olla vaikeaa saada vastausta.

Tärkeänä nähdään toiminnan kehittäminen siten, että uudet perheet löytävät tiensä seurakunnan perhekerhoihin. Parannusehdotuksena ehdotettiin muun

muassa tiedotuksen parantamista esimerkiksi Internetin kautta. Perheiden tavoittamiseksi tiedotusta voisi koko seurakunnassa ilmoittaa kohderyhmittäin.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTAA

7.1 Päätulokset

Päiväkerhoon ja perhekerhoon osallistuvien lasten huoltajille kristillinen kasvatusta ei ole kovin merkityksellinen osa toimintaa. Tulos kertoo ainakin siitä, että muut toimintaan liittyvät asiat koetaan tärkeämmäksi, ja sen takia kristillistä kasvatusta ei mainittu avoimissa kysymyksissä useasti. Huoltajien odotuksena ei kuitenkaan ole, että hengellisiä asioita ei saisi pitää ollenkaan esillä seurakunnan toiminnassa. Toimintaan ei välttämättä osallistuta sen takia, että lapsi saisi kristillistä kasvatusta, mutta siihen ei suhtauduta kuitenkaan negatiivisesti.

Vanhemmat pitävät erittäin tärkeänä moraalien opetusta, kuten hyvän ja pahan eroja sekä sitä, että lapsi oppii ottamaan muita huomioon. Vanhemmat näkevät toimintamuotoja lasta kasvattavina ja tukevinä toimintoina. Vanhemmat odottavat seurakunnan toiminnalta eniten yleistä moraalien opetusta ja kasvatusta.

Vanhemmille on selvästi tärkeää, että lapsi pääsee harjoittelemaan kädentaitoa, luovaa ilmaisua ja liikuntaa. Yhtenä selityksenä voi olla vanhempien tunne siitä, että itsellä ei ole taitoa tai riittävää motivaatiota harjoitella kotona näitä taitoja tai niitä ei tule luonnostaan kotona harjoiteltua. Tuloksesta voi päätellä, että huoltajat odottavat seurakunnan työntekijöiden järjestävän ohjattua toimintaa, joka samalla tukee lapsen kehitystä.

Vanhemmat olivat eniten tyytyväisiä siihen, että työntekijää on helppo lähestyä. Toiseksi tuli työntekijän ja huoltajan välinen yhteydenpito. Työntekijän ja vanhemman välinen vuorovaikutus on ilmeisesti toiminnoissa toiminut hyvin. Lapsen kannalta asia on erittäin tärkeää, jotta pystytään keskustelemaan luontevasti tätä koskevista asioista. Lapsi on toiminnassa erilaisessa ympäristössä kuin kotona ja oppii vähän erilaisia asioita, joita on hyvä jakaa huoltajan kanssa. Huoltajan kokemus siitä, että työntekijää on helppo lähestyä, edesauttaa kumpuunutta ja huoltajan on helpompaa myös puhua häntä huolestuttavista asioista, esimerkiksi huolista lapsen kehitykseen liittyen.

Perhetapahtumat, kuten perheretket ja laskiaistapahtuma, ovat suosituimpia tapahtumia. Mahdollisesti uusista tapahtumista suosituimmat olivat äiti-tytärhemmotteluhetki sekä isä-lapsimatka. Seurakunnan on tulevaisuudessa tärkeää järjestää toimintaa, joka on tarkoitettu koko perheelle ja tavoitteena on viettää yhteistä aikaa.

7.2 Kehitysideoita

Tikkurilan seurakunnassa perhekerhojen tavoitteena on palvella huoltajaa arjen keskellä. Kynnys osallistua toimintaan on matala. (Koponen, Marja- Leena, henkilökohtainen tiedonanto 9.2.2009.) Perhekerhojen kautta diakonia voisi toteuttaa etsivää työtä: arjessa väsyneet huoltajat voitaisiin ohjata tehokkaammin diakoniatyöntekijän kanssa keskustelemaan. Diakonia voisi lisätä yhteyksiään myös päiväkerhoon ja pyhäkouluun tarjoten mahdollisuutta tulla keskustelemaan.

Perhekerhojen huoltajien vastaukset osoittivat sen, että vertaistuki on tärkeä osa toiminnan sisältöä. Ideaa voisi laajentaa koskemaan myös muita lapsi- ja perhetyön toimintamuotoja. Päiväkerholaisten huoltajille voisi järjestää esimerkiksi kerran kuussa mahdollisuuden tavata muita vanhempia sillä aikaa, kun lapset ovat päiväkerhossa. Huoltajat voisivat innostua osallistumaan kokeilun myötä myös perhekerhon toimintaan, joka on monelle huoltajalle vielä vieras.

Kirkkovuoden juhliin kutsumista kannattaa tehostaa, sillä se on vanhemmille tärkeä osa kristillistä kasvatusta. Samalla vastattaisiin vanhempien odotuksiin seurakuntaelämään tutustumisesta. Seurakunta voisi pohtia esimerkiksi joulun ajan tapahtumien sisältöä ja sitä mitä seurakunta tarjoaa joulun sanomasta lapsille. Mikäli seurakunta järjestää lapsille toimintaa, sen markkinoiminen lapsi- ja perhetyön toimintamodoissa on ensiarvoisen tärkeää. Monet toiminnot ovat juuri siihen aikaan lomalla, ja lapsien kohtaaminen heidän ikätasonsa mukaisella tavalla voi jäädä heikoksi. Seurakuntaelämään tutustumiseksi seurakunta voisi lisäksi lisätä eri työmuotojen välistä yhteistyötä.

Seurakunnan olisi tärkeää kuunnella huoltajien ehdotuksia esimerkiksi toiminnan sisällöstä. Tutkimuksen loppuvaiheessa pohdittiin seurakunnan mahdollisuuksia saada kuulla huoltajia ja välittää huoltajille tunne siitä, että heidän mielipiteillään on suuri arvo. Muutos lähtee luultavasti työntekijöistä, jotka kohtaavat vanhempia. Työntekijät voisivat kysyä huoltajilta henkilökohtaisesti heitä tavatessaan, että onko huoltajilla kehitysehdotuksia tai ehdotuksia toiminnan sisältöön. Systemaattisemmin tietoja voisi kerätä syys- ja kevätkausien lopuksi. Perhelähtöisyys on tärkeä osa seurakunnan lapsi- ja perhetyötä, ja vanhempien kuuleminen on tärkeä osa kasvatuskumppanuutta toimintaa suunniteltaessa (Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämissyhmä 2008, 34).

Tulosten perusteella työntekijöiden ammatillisuudelta vaaditaan paljon erityisesti luovien menetelmien käyttämisessä. Seurakunta voisi selvittää työntekijöidensä mielipidettä siitä, pystytäänkö tarpeeseen vastaamaan tämän hetken resursseilla, vai kaipaavatko työntekijät lisäkoulusta luovien menetelmien käytöstä. Toimintaan kaivattavia luovia menetelmiä voisivat olla esimerkiksi nukketeatteri tai näytteleminen.

Tikkurilan seurakunta voisi harkita pyhäkoulu nimityksen muuttamista. Pyhäkoulu-nimitys on ollut kauan käytössä ja se saattaa herättää ihmisissä negatiivisia mielikuvia. Tuloksista selvisi, että ihmiset pitävät nimeä vanhahtavana. Uusi nimi pyhäkoululle voisi olla esimerkiksi Sunnuntaikerho. Pyhäkoulu ja siinä käytetyt menetelmät ovat kehittyneet ajan kanssa, joten nimen vaihtaminen voisi olla ajankohtaista. Toisaalta pyhäkoululla on pitkät perinteet, ja toimintamuoto on siten monelle vanhemmalle tuttu.

7.3 Tutkimuksen puutteet

Kyselyiden analysoinnin jälkeen tuli ilmi, että kyselystä löytyi muutamia puutteita. Kyselyssä olisi voinut muotoilla muutamia väitteitä paremmin. Kysymyksessä, jossa kysyttiin kuinka tärkeää on, että lapsi oppii luottamaan Jumalaan, olisi voinut muotoilla kysymystä paremmaksi. Väite aiheutti selvästi hämmennystä. Väitteessä olisi voinut kysyä esimerkiksi sitä, kuinka tärkeää toiminnassa on,

että lapsi oppii luottamaan Jumalan hyvyyteen tai uskomaan Jumalaan ylipääntään. Lisäksi kyselyn väite siitä, saako seurakunnan työntekijältä tukea vanhemmuuteen, ei ollut vanhemmille selvä. Väitteessä olisi voinut kysyä konkreettista vanhemmuuden tukemiseen liittyvän toiminnon merkitystä. Väitteessä olisi voitu kysyä esimerkiksi, että odottaako vanhempi, että seurakunnan työntekijä tarjoaa mahdollisuutta keskustella vanhemmuuteen liittyvistä kysymyksistä. Kyselyssä olisi voinut kysyä myös, tarvitsevatko vanhemmat tukea kodin kristillisen kasvatuksen ongelmatilanteisiin esimerkiksi silloin kun vanhemmilla on erilaiset uskonnolliset näkemykset.

Varhaiskasvatukseen ja vanhemmuuden tukemiseen liittyvien odotusten selvittäminen jäi suunniteltua heikommaksi. Kysymys vanhemmuuden tukemisesta osoitti sen, että huoltajista suuri osa ei välttämättä ymmärtänyt kysymystä. Kysymystä olisi voinut syventää esimerkiksi useammalla kysymyksellä. Syventävillä kysymyksillä olisi voinut tiedustella huoltajalta esimerkiksi tarpeista varata keskustelu-aikaa seurakunnan työntekijän kanssa. Kysymys 17.4 (Liite 3), jossa kysyttiin kuinka tärkeäksi vanhemmat kokevat toimintaan vaikuttamisen, olisi myös voitu muotoilla erilailla. Väitteen olisi voinut muotoilla niin, että olisi tiedusteltu kuinka tärkeää on, että vanhemmalta kysytään toiveita toiminnan sisällöstä. Uudelleen muotoiltuna väite olisi ollut helpommin ymmärrettävissä.

Joitakin asioita jäi myös kysymättä. Taustakysymyksiä olisi voinut olla enemmän esimerkiksi siviilisäädystä. Kysymyksessä 14.9 (liite 3) kysyttiin kiinnostuksesta yksinhuoltajien Torstaitupaan. Taustakysymyksissä ei kuitenkaan otettu huomioon vastaajien siviilisäätystä. Tiedon puuttuessa tutkimuksen kysymys yksinhuoltajille suunnatusta torstai-tuvasta ei anna oikeanlaista tietoa siitä, kuinka paljon yksinhuoltajat kaipaavat seurakunnan tukea. Kahden huoltajan perheessä elävä ei koe toimintaa tarpeelliseksi. Tutkimus antaa vain viitteitä siihen, että toiminnalle on kiinnostusta. Kuitenkaan tarkkaa tietoa ei tuotettu siitä, miten suuri osuus yksinhuoltajista kokee vastaavan toiminnan tärkeäksi.

Kyselyssä tiedusteltiin, kuinka paljon toiminnan sijainti vaikuttaa toimintaan osallistumiseen (Liite 3). Kyselyitä ei tullut tarpeeksi takaisin tietyiltä alueilta, joten aluekohtaisia eroja ei voitu ristiintaulukoida. Kysely olisi pitänyt lähettää uudestaan alueille, josta ei saatu tarpeeksi vastauksia. Vastausprosenttia ei saatu, koska vain neljä ohjaajaa palautti lomakkeen, jossa kysyttiin kuinka monta kyselyä he jakoivat (Liite 1). Lomake oli ohjeiden mukana, jotka jaettiin toiminnanohjaajille maaliskuun alussa. Vastausprosentin saamiseksi olisi esimerkiksi pitänyt selkeämmin esittää tarve saada tieto vastaajien määrästä. Lomake oli lähetetyssä versiossa ohjeiden jälkeen lomakkeen toisella puolella, joten kaikki eivät todennäköisesti huomanneet sitä. Tiedon selkeyttämiseksi olisi pitänyt tehdä siitä erillinen lomake, jonka ohjaaja olisi sitten palauttanut kyselyiden mukana. Lisäksi kysymys olisi pitänyt muotoilla uudestaan. Tärkeämpi tieto olisi ollut, kuinka monta huoltajaa toiminnassa oli joko mukana tai moniko huoltaja toi lapsensa toimintaan. Joka tapauksessa tieto vastausprosentista olisi ollut vaikeaa saada.

Diakoninen työote tarkoittaa lapsi- ja perhetyössä sitä, että pyritään lisäämään keskusteluyhteyttä ja sielunhoidollista tukea. Diakoninen työote merkitsee myös sitä, että toiminnassa huomioidaan perheitä, joissa on taloudellisia ongelmia ja työttömyyttä, sillä usein edellä mainituissa perheissä kaivataan tukea huoltajille ja virikkeitä lapsille. (Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämissuunnitelma 2008, 34.) Tutkimuksen ulkopuolelle jäi se, että huoltajilta ei tiedusteltu diakonisen työotteen merkityksestä. Olisi ollut tärkeää olla osio, jolla olisi tiedusteltu perheen diakonisia tarpeita. Tuloksia olisi voinut ristiintaulukoida sellaisen tiedon kanssa, joka olisi antanut tietoa huoltajien koulutuksesta tai tulotasosta.

7.4 Tutkimuksen onnistuminen

Tutkimusprosessi oli pitkä ja aika ajoin raskas. Tutkimuksen työläin vaihe oli alussa, kun kyselyä laadittiin ja suureen määrään teoriaa tutustuttiin lyhyen ajan sisällä mahdollisimman hyvän kyselyn tuottamiseksi. Haasteellista kyselyn laatimisessa oli löytää yhteisymmärrys opinnäytetyölle asetettujen vaatimusten ja seurakunnan tarpeiden välille. Kyselyssä haasteellista oli myös kerätä tietoa

kolmesta keskenään hyvin erilaisesta toimintamuodosta. Työn toteutuksessa löysimme hyvin yhteisen dialogin siitä, miten työtä viedään eteenpäin. Lisäksi osasimme hyödyntää omia vahvuusalueitamme. Työn lopussa tulosten asettaminen selkeäksi kokonaisuudeksi oli työlästä, sillä suuria muutoksia työn rakenteeseen tehtiin työn osan esittelyn jälkeen nopeassa aikataulussa.

Tutkimuksella saatiin tietoa siitä, millaisia odotuksia huoltajilla on seurakunnan lapsi- ja perhetyötä kohtaan. Ei ollut tarkoitus selvittää miten hyvin vanhemmat kokevat asioiden olevan Tikkurilan seurakunnassa, vaan selvittää mitkä asiat ovat tärkeitä. Seurakunnan arvioitavaksi jää, miten hyvin näihin tarpeisiin pystytään tällä hetkellä vastaamaan. Tavoitteena on herättää keskustelua Tikkurilan seurakunnassa. Asetettuihin tutkimuskysymyksiin ja tavoitteisiin onnistuttiin vastaamaan, toisiin vahvemmin ja toisiin heikommin. Tutkimuksella mitattiin oikeita asioita, vaikka osa tutkimuksen kysymyksistä olisi voinut muotoilla paremman tuloksen saamiseksi.

Tutkimusmetodin valinta oli hyvä, sillä sen avulla pystyttiin tuottamaan tietoa juuri Tikkurilan seurakunnan tarpeisiin. Kartoitettaessa huoltajien odotuksia lapsi ja perhetyöstä ei esimerkiksi haastatteluin tai muun tutkimusmetodin avulla olisi saatu kattavaa tietoa. Valittu tutkimusmetodin sopii hyvin tutkimuksiin, joissa työtä kehitetään yhtä laajasti kuin Tikkurilassa. Haastatteluja käyttämällä olisimme voineet saada yksityiskohtaisempaa tietoa. Tutkimuksen luotettavuus on kuitenkin parempi, kun käytimme kvantitatiivista tutkimusmenetelmää, sillä odotuksia kartoitettiin isolta otokselta. Lisäksi avoimet kysymykset kyselyn lopussa tuottivat yksittäisiä, mutta tarpeellisia kehitysideoita, joita ilman avoimia kysymyksiä ei olisi saatu selville.

Kyselyn laatimisessa onnistuttiin, sillä kolmen eri toimintamuodon odotukset selvitettiin yhdellä vastauslomakkeella. Ristiintaulukoinnin avulla saatiin jokaisesta toimintamuodosta yksilöllistä tietoa. Toimintamuotojen välisiä erilaisiakin odotuksia löydettiin. Vastauksia kerättiin vain perhekerhoista, päiväkerhoista ja pyhäkouluista, mutta monet aikaisemmin esitetyistä tutkimustuloksista auttavat linjaamaan koko lapsi- ja perhetyön kenttää. Lapsi- ja perhetyötä hyödyttävää

tietoa onnistuttiin tuottamaan muun muassa kasvatuskumppanuudesta, työntekijöiden tärkeästä roolista, lapsen kasvusta ja kehityksestä, kristillisestä kasvatuksesta, tiedotuksen parantamisesta, uudenlaisiin toimintoihin osallistumisesta sekä sellaisista odotuksista, joihin huoltajat odottavat seurakunnan lapsi- ja perhetyöltä uudenlaista työtettä.

Tutkimuksella selvitettiin, millaiset kristilliseen kasvatukseen liittyvät teemat huoltajat kokevat tärkeiksi ja mitkä asiat koetaan vähemmän tärkeiksi. Tutkimus osoitti, että eri työmuotojen välillä on osittain eroja sen suhteen, millaisia odotuksia huoltajilla on kristillistä varhaiskasvatusta kohtaan. Tutkimuksen avulla tuotettiin myös tietoa siitä, miten kristillisen varhaiskasvatuksen toteuttamista voitaisiin kehittää.

Tutkimuksella saatiin tietoa siitä, mitä vanhemmat pitävät tärkeimpinä asioina toiminnassa. Seurakunta saa tietoa siitä, mihin asioihin vanhemmat toivovat seurakunnalta panostusta. Tietojen avulla voidaan lisätä ja kehittää olemassa olevaa toimintaa.

Tutkimuksella tuotettiin tietoa siitä, millaiset toimintamuodot inspiroisivat lähemmään seurakunnan toimintaan mukaan. Muitakin kehitysideoita on syntynyt sekä opinnäytetyöntekijöiden että vanhempien ajatuksista, joita voidaan hyödyntää toimintojen suunnittelussa. Saaduilla tuloksilla ja niistä tehdyillä johtopäätöksillä Tikkurilan seurakunta voi lisäksi kehittää uusia toimintamuotoja.

Jatkotutkimuksia tästä tutkimuksesta voisi olla tutkimusprosessin aikana työntekijöiden haastattelussa esiin noussut tarve kartoittaa kaupungin ja seurakunnan päiväkerhojen eroja. Tutkimuksella toivotaan vastauksia erityisesti siihen, miksi huoltajat valitsevat käyvänsä sekä seurakunnan että kaupungin järjestämässä päiväkerhotoiminnassa siten, että esimerkiksi seurakunnan puolella suureneva joukko lapsista osallistuu toimintaan vain kerran viikossa. Tutkimuksessa voisi ottaa selvää siitä, miksi ihmiset ovat valinneet joko seurakunnan tai kaupungin kerhon ja mitä eroja on kerhojen sisällössä. Toinen jatkotutkimus voisi olla vanhempien odotukset muiden lapsi- ja perhetyön toimintamuuodoista. Seurakun-

nassa järjestetään leirejä, retkiä ja paljon muitakin toimintoja, joita voisi myös tutkia. Lisäksi tutkimus lapsi- ja perhetyön toimintojen tyytyväisyydestä voisi tuoda uusia näkökulmia ja ideoita työn kehittämiseen.

LÄHTEET

- Aaltonen, Marjo; Ojanen, Tuija; Siven, Tuula; Vihunen, Riitta; Vilen, Marika 1997. Lapsen aika. Helsinki: WSOY.
- Ahonen, Timo; Nurmi, Jari-Erik; Lyytinen, Heikki; Lyytinen, Paula; Pulkkinen, Lea; Ruoppila, Isto 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY.
- Alopaeus-Karhunen, Pirkko-Liisa 1986. Päiväkerhotyön historiaa. Teoksessa Katri Alvesalo- Heikkilä (toim.) Päiväkerhotyön käsikirja. Helsinki: Lasten keskus, 10- 19.
- Alopaeus-Karhunen, Pirkko-Liisa; Wennermark, Pirjo- Liisa 2004. Evankelisluterilaisen kirkon lapsityön historiaa. Teoksessa Leena Salmensaari (toim.) Lapsityön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Gummerus Oy, 9- 23.
- Auvinen, Birgitta & Naakka, Pirkko 2002. Kaakaopyhäkoulu ja avoin perhekerho Veräjäläaksossa – Osallistujien kokemuksia toiminnan tarpeellisuudesta. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Etelä, Helsinki. Diakoninen sosiaali- terveys- ja kasvatustieteiden koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Creswell, John 2003. Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. United States of America: Sage Publications, Inc.
- Hellsten, Tommy 1999. Vanhemmuus – vastuullista vallankäyttöä. Helsinki: Kirjapaja.
- Holm, Nils G. 2004. Teologiaa lasta varten – uskonnon psykologisia näkökohtia. Teoksessa Leena Salmensaari (toim.) Lapsityön käsikirja. Helsinki: Gummerus Oy, 25–44.
- Huisman, Tuulamarja; Laukkanen, Anneli 2001. Lapsuusajan liikunta ja sen yhteys lapsen terveyteen. Teoksessa Seija Karppinen (toim.) Taiteen ja leikin lumous: 4–8 Vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatus. Helsinki: Finn lectura, Oy 62–70.
- Juntunen, Asta; Mattila, Kati-Pupita; Myöhänen, Arja 2004. Tästä tulee tori – Näkökulmia turvalliseen kasvuun. Helsinki: Sininauhaliitto.

- Kallioniemi, Arto 2004. Uskonnonpedagogiikka lapsityön taustalla. Teoksessa Leena Salmensaari (toim.) Lapsityön käsikirja. Helsinki: Gummerus Oy, 49–60.
- Kananen, Jorma 2008. Kvantti – Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kantola, Ilkka 2004. Lapsityön teologian edellytyksiä. Teoksessa Leena Salmensaari (toim.) Lapsityön käsikirja. Helsinki: Gummerus Oy, 105–117.
- Karvonen, Pirkko; Siren- Tiusanen, Helena; Vuorinen, Riitta 2003. Varhaisvuosien liikunta. Lahti: VK-kustannus.
- Kaskela, Marja; Kekkonen, Marjatta 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Helsinki: Stakes.
- Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisryhmä, Kirkon kasvatus ja nuorisotyö 2008. Lapsi on osallinen – Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisasiakirja. Helsinki: Kirkon kasvatus ja nuorisotyö/ Kirkkohallitus.
- Kuoppa, Anna-Liisa 1997. Laaja-alainen lapsityö. Teoksessa Liisa Luukkonen (toim.) Nollasta neljääntoista – Käsikirja seurakuntien lapsi- ja varhaisnuorisotyöhön. Helsinki: LK- kirjat 105–107.
- Launonen, Pekka 2008. Kasvattava ja palveleva kirkko – kristillinen lapsi- ja nuorisotyö historian murrosvaiheessa. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten keskus / Lk- kirjat 221–234.
- Lindfors, Helena 1997. Perhetyö. Teoksessa Liisa Luukkonen (toim.) Nollasta neljääntoista. Käsikirja seurakuntien lapsi- ja varhaisnuorisotyöhön. Helsinki: LK- Kirjat 152–163.
- Lindgren, Kaisa 1997. Pyhäkoulutyö. Teoksessa Liisa Luukkonen (toim.) Nollasta neljääntoista – Käsikirja seurakuntien lapsi- ja varhaisnuorisotyöhön. Helsinki: LK- kirjat, 136–143.
- Luukkonen, Liisa 1997. Lapsen kehitys. Teoksessa Liisa Luukkonen (toim.) Nollasta Neljääntoista – Käsikirja seurakuntien lapsi- ja varhaisnuorisotyöhön. Helsinki: LK- kirjat, 30–49.

- Luumi, Pertti 1986. Kasteopetuksen näkökulma päiväkerhoon. Teoksessa Katri Alvesalo-Heikkilä (toim.) Päiväkerhotyön käsikirja. Helsinki: Lasten keskus, 24–27.
- Muhonen, Mervi & Tirri, Kirsi 2008. Mitä on kristillinen kasvatus? Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten keskus/ LK kirjat, 63–82.
- Ojell, Raija 2008. Kirkon varhaiskasvatuksen kehittämissasiakirja eli Vake. Teoksessa Tiina Kangasmaa (toim.) Lapsenkaltainen – Uskonnolliskatsoimuksellinen orientaatio varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Lasten keskus Oy.
- Pohjanen, Outi 1998. Vanhempien odotuksia päiväkerhotyöltä Hakunilan seurakunnassa. Helsingin yliopisto. Käytännöllisen teologian laitos. Pro gradu-työ.
- Räsänen, Antti 2008. Kristillinen kasvatus teoriassa ja käytännössä. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten keskus / LK- kirjat 287–304.
- Saarinen, Seija 1997. Päiväkerho osana lapsityötä. Teoksessa Liisa Luukkonen (toim.) Nollasta Neljääntoista – Käsikirja seurakuntien lapsi- ja varhaisnuorisotyöhön. Helsinki: LK- kirjat, 130–135.
- Tikkurilan seurakunta 2008. Tikkurilan seurakunnan päiväkerhotyön johtosääntö.
- Tikkurilan seurakunta 2008. Tikkurilan seurakunnan lapsityön johtosääntö.
- Tikkurilan seurakunta 2008. Tikkurilan seurakunnan perhetyön johtosääntö.
- Tikkurilan seurakunta 2008. Tikkurilan seurakunnan pyhäkoulutyön johtosääntö.
- Tikkurilan seurakunta 2008. Tikkurilan seurakunnan toimintakertomus 2008.
- Uusikylä, Kari 2001. Lapsen luovuus elää vapaudessa. Teoksessa Seija Karpinen, Arja Puurula, Inkeri Ruokonen Taiteen ja leikin lumous: 4-8-vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatus. Helsinki: Finn lectura, 14-22.
- Valli, Raine 2001. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Valli, Raine 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin: Metodien valinta ja aineistonkeruu. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Vantaan kaupunki 2009. Vantaan esittelydiat. Viitattu 12.5.2009.
http://www.vantaa.fi/i_perusdokumentti.asp?path=1;12743;57910
- Vantaan seurakunnat 2009. Lapsille. Viitattu 7.6.2009
<http://www.vantaanseurakunnat.fi/tikkurila/seurakunnan-toiminta/lapsille>
- Vantaan seurakunnat 2009. Perhekerhot. Viitattu 17.6.2009
<http://www.vantaanseurakunnat.fi/tikkurila/seurakunnan-toiminta/perheille/perhekerhot>
- Vantaan seurakunnat i.a. Pyhäkoulu. Viitattu 7.6.2009
<http://www.vantaanseurakunnat.fi/tikkurila/seurakunnan-toiminta/lapsille/pyhakoulu>
- Vantaan kaupunki 2009. Vantaan historiaa. Viitattu 13.5.2009.
http://www.vantaa.fi/i_perusdokumentti.asp?path=1;12743;1871
- Virkkala, Tuija 2001. Sallikaa lasten tulla – Seurakunta lapsiperheen tukena. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Etelä, Helsinki. Opinnäytetyö.
- Wennermark, Pirjo-Liisa 2004. Raamattu lapsityössä. Teoksessa Leena Salmenaaari (toim.) Lapsityön käsikirja. Helsinki: Gummerus Oy, 135–158.

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

- Harrila-Nurmi, Ilona 2009. Lapsityönohjaaja. Tikkurilan seurakunta. Vantaa. Henkilökohtainen tiedonanto 9.2.2009.
- Hermiö, Marja 2009. Tilastokeskus. Sähköpostiviesti 9.6.2009. Vastaanottaja Heli Rintala. Tuloste tekijän hallussa.
- Hirvensalo, Maaret 2009. Pyhäkoulusihteeri. Tikkurilan seurakunta. Vantaa. Henkilökohtainen tiedonanto 9.2.2009.
- Hirvensalo, Maaret 2009. Pyhäkoulusihteeri. Tikkurilan seurakunta. Vantaa. Henkilökohtainen tiedonanto 23.2.2009.
- Hirvensalo, Maaret 2009. Pyhäkoulusihteeri. Tikkurilan seurakunta. Vantaa. Sähköpostiviesti 13.5.2009. Vastaanottaja Heli Rintala. Tuloste tekijän hallussa.

Hirvensalo, Maaret 2009. Pyhäkoulusihteeri. Tikkurilan seurakunta. Vantaa. Sähköpostiviesti 15.6.2009. Vastaanottaja Heli Rintala. Tuloste tekijän hallussa.

Hirvensalo, Maaret 2009. Pyhäkoulusihteeri. Tikkurilan seurakunta. Vantaa. Henkilökohtainen tiedonanto 4.9.2009.

Koponen, Marja-Leena 2009. Perhetyöntekijä. Tikkurilan seurakunta. Henkilökohtainen tiedonanto 9.2.2009.

Rönn, Sirpa 2009. Tilastot ja tutkimus. Vantaan kaupunki. Vantaa. Henkilökohtainen tiedonanto 26.6.2009.

Silvast, Janne 2009. Kirkkoherra. Tikkurilan seurakunta. Vantaa. Henkilökohtainen tiedonanto 22.3.2009.

LIITTEET

LIITE 1: Saatekirje seurakunnan ohjaajille

Ohjeet kyselyn vastaanottavalle ohjaajalle

Opiskelemme Järvenpää Diakonia-ammattikorkeakoulussa, ja toteutamme kyselyn osana opinnäytetyötämme. Tämän kyselylomakkeen avulla pyritään tutkimaan huoltajien odotuksia Tikkurilan seurakunnalle lapsi- ja perhetyöstä. Tarkoituksena on tuottaa tietoa, mitä asioita huoltajat pitävät tärkeinä ja miten toimintaa voisi kehittää. Jokainen vastaus on ensiarvoisen tärkeä ja erilaiset kannanotot ovat keskenään yhtä tärkeitä. Vastaukset ovat nimettömiä ja luottamuksellisia.

Kysely lähetetään pyhäkouluihin, päiväkerhoihin ja perhekerhoihin. Vanhemmat saavat kyselyn mukana saatekirjeen, jossa vanhempia pyydetään vastaamaan kysymyksiin sen toiminnan näkökulmasta, josta on kyselyn saanut. Saadun tiedon analysoimiseksi vanhempien tulee valita yksi lapsi, jonka näkökulmasta vastaa, mikäli toiminnassa on mukana samasta perheestä useampi lapsi. Kyselyssä vanhempien tulee rengastaa jokaisesta kysymyksestä vain 1 vastausvaihtoehto, joka kuvaa parhaiten huoltajan mielipidettä. Kyselyn lopussa on avoimia kysymyksiä, johon huoltaja voi kirjoittaa vastauksensa.

Kyselystä kannattaa kertoa huoltajille toiminnan lopuksi. Täytetyt kyselyt vanhemmat voivat palauttaa teille suljetuissa kirjekuorissa saman tien (ensisijaisin vaihtoehto). Huoltaja voi palauttaa kyselyn myös seuraavalla tapaamiskerralla (ohjaajalle) tai postitse. Postitse kyselyyn osallistuville vanhemmille ohjaaja antaa vastauskuoren (n. 5 kpl kirjekuoria joissa osoite on jo valmiina) postimerkillä varustettuna (ohjaajan tehtävänä laittaa kirjekuoreen postimerkki.) Postitse kyselyyn osallistuvien määrää on mahdoton ennakoida, ja siksi valmiit kuoret voivat loppua kesken. Tällöin pyydämme sinua kirjoittamaan kirjekuoreen osoitteeksi Maaret Hirvensalo Unikkotie 5 A PL 69 01300 Vantaa. Postitse ky-

selyyn osallistumisen vaihtoehto on tarkoitettu sellaisille vastaajille, jotka eivät esimerkiksi osallistu seuraavalla kerralla tapaamiseen.

Tutkimuksemme kannalta tärkeä tieto on, että ilmoittaisitte meille kuinka monta kyselyä jaoit. Ilmoitathan luvun tämän lomakkeen lopussa olevaan osioon.

Heille voi kertoa seuraavat asiat:

- Tikkurilan seurakunta on tilannut Järvenpään diakonia ammattikorkeakoulun opiskelijoilta opinnäytetyönä kyselyn, jossa kartoitetaan huoltajien odotuksia seurakunnan lapsi ja perhetyöstä.
- Kyselyn vastaamiseen menee 10- 15 minuuttia
- Vastausvaihtoehtoja on kolme:
 1. Kyselyn voi täyttää paikanpäällä (ensisijainen vaihtoehto)
 2. kyselyn voi palauttaa seuraavalla toimintakerralla
 3. Kyselyn voi palauttaa postitse postimerkillä varustetussa kirjekuoressa, jos esim. tietää ettei osallistu ensi kerran toimintaan mutta haluaa osallistua kyselyyn

Kyselyn viimeisiä palautuspäiviä ohjaajille ovat:

- perhekerholle 24.4 (Postitse Maaret Hirvensalolle)
- päiväkerholle 15.4 (Maaret Hirvensalolle ison tiimin kehityskeskustelun yhteydessä)
- pyhäkoululle 21.4 (Pyhän Annan lastenkirkolla pyhäkoulu opettajien kokouksessa)

Vaivannäöstäsi kiittäen,

Jenni Kaarenoja

jenni.kaarenoja@student.diak.fi

044 5493680

Heli Rintala

heli.rintala@student.diak.fi

044 5416143

Kuinka monta kyselyä jaoit? _____

Missä kaupungin osassa? _____

Mikä toimintamuoto? _____

LIITE 2: Saatekirje vanhemmille

Arvoisa vastaanottaja,

Opiskelemme Järvenpää Diakonia-ammattikorkeakoulussa, ja toteutamme kyselyn osana opinnäytetyötämme. Tämän kyselylomakkeen avulla pyritään tutkimaan huoltajien odotuksia Tikkurilan seurakunnalle lapsi- ja perhetyöstä. Huoltajien odotuksien tietäminen on seurakunnalle välttämätöntä, jotta toimintaa voidaan kehittää. Tutkimuksen kannalta jokainen vastaus on ensiarvoisen tärkeä. Vastaukset ovat nimettömiä ja luottamuksellisia.

Pyydämme sinua vastaamaan sen toiminnan näkökulmasta, josta olet saanut kyselyn. Mikäli kyseiseen toimintaan osallistuu useampi lapsi perheestäsi, pyydämme sinua vastaamaan valitsemasi lapsen näkökulmasta. Jokaisesta kysymyksestä rengasta vain yksi vastausvaihtoehto, joka parhaiten kuvaa mielipidettäsi. Kyselyn lopussa on avoimia kysymyksiä, johon voit vapaasti kirjoittaa vastauksesi. Tutkimuksessa erilaiset kannanotot ovat keskenään yhtä tärkeitä. Tärkeintä on, että vastauksesi kertovat todellisista mielipiteistäsi.

Kyselyn vastaamiseen menee noin 10- 15 minuuttia. **Kyselyn voi täyttää ja palauttaa saman tien toimipisteeseen.** Kyselyn voi palauttaa myös **seuraavalla tapaamiskerralla.** Kyselyyn voi osallistua myös **postitse**, jos et mahdollisesti osallistu seuraavan kerran tapaamiseen. Lähettäessäsi kyselyn postitse, saat postimerkillä varustetun vastauskirjekuoren ohjaajalta. Kyselyn palautuspäiviä ovat viimeistään:

päiväkerho 9.4.2009

perhekerho 24.4.2009

pyhäkoulu 19.4.2009

Jokainen vastaus on sekä opintojemme että Tikkurilan seurakunnan kannalta tärkeä.

Arvokkaasta avustasi kiitollisena,

Jenni Kaarenoja

s-posti: jenni.kaarenoja@student.diak.fi

puh: 044 5493680

Heli Rintala

s-posti: heli.rintala@student.diak.fi

puh: 044 5416143

LIITE 3: Kysely huoltajille

Rengasta oikea vaihtoehto. Muistathan vastata vain yhden lapsen kannalta ja sen toiminnan näkökulmasta, josta sait lomakkeen. Rengasta vain yksi vaihtoehto jokaista kysymystä kohden.

1. Kuka vastaa kyselyyn?
 - 1 Äiti
 - 2 Isä
 - 3 Muu huoltaja, kuka _____

2. Mikä on syntymävuotesi? _____

3. Mihin näistä kuulut?
 - 1 Evankelisluterilaiseen kirkkoon
 - 2 Ortodoksiseen kirkkoon
 - 3 Muuhun uskonnolliseen yhdyskuntaan, mihin? _____
 - 4 En lukeudu mihinkään uskonnolliseen yhdyskuntaan

4. Montako lasta teillä on?
 - 1 Yksi
 - 2 Kaksi
 - 3 Kolme
 - 4 Neljä tai enemmän

5. Mikä on toimintaan osallistuvan lapsen syntymävuosi? _____

6. Mistä sait lomakkeen eli minkä toiminnan näkökulmasta vastaat?
 - 1 Päiväkerho
 - 2 Perhekerho
 - 3 Pyhäkoulu

7. Kuinka usein lapsesi osallistuu toimintaan keskimäärin?
 - 1 3-4 kertaa viikossa
 - 2 1-2 kertaa viikossa
 - 3 1-3 kertaa kuukaudessa
 - 4 Muutaman kerran vuodessa

8. Millä alueella päiväkerho/perhekerho/pyhäkoulu sijaitsee?
 - 1 Tammisto
 - 2 Kartanonkoski
 - 3 Ylästö
 - 4 Pakkala
 - 5 Tikkurila
 - 6 Ristipuro
 - 7 Ilola
 - 8 Jokiniemi

Seuraavissa kysymyksissä on esitetty joukko väittämiä. Rengastakaa jokaisen väittämän kohdalla mielipidettänne parhaiten vastaava numero.

9. Kuinka paljon seuraavat asiat vaikuttivat siihen, että valitsitte seurakunnan päiväkerhon/pyhäkoulun/perhekerhon?

	ei lainkaan	melko vähän	en osaa sanoa	melko paljon	erittäin paljon
1 Lapsi halusi itse toimintaan	1	2	3	4	5
2 Tuttu suositteli	1	2	3	4	5
3 Lapsen ystävät ovat mukana toiminnassa	1	2	3	4	5
4 Jää aikaa itselle, kun lapsi on toiminnassa mukana	1	2	3	4	5
5 Toiminnan ajankohta on hyvä	1	2	3	4	5
6 Toiminta on lähellä kotia	1	2	3	4	5
7 Toiminnan edullisuus	1	2	3	4	5
8 Lapsi saa kristillistä opetusta	1	2	3	4	5
9 Mahdollisuus tutustua samassa elämäntilanteessa oleviin ihmisiin	1	2	3	4	5
10 Lapsi saa jo nuorena kokemuksia seurakunnan toiminnasta	1	2	3	4	5

10. Kuinka tärkeinä pidät toiminnassa seuraavia kristilliseen kasvatukseen liittyviä asioita?

	ei lainkaan	ei kovin tärkeä	en osaa sanoa	melko tärkeä	erittäin tärkeä
1 Lapselle kerrotaan kertomuksia Raamatusta	1	2	3	4	5
2 Lapselle kerrotaan Jeesuksesta	1	2	3	4	5
3 Lapsi oppii rukoilemaan	1	2	3	4	5
4 Lapsi tutustuu seurakuntaelämään (esim. jumalanpalveluksiin)	1	2	3	4	5
5 Lapsi oppii hengellisiä lauluja	1	2	3	4	5

	ei lainkaan	ei kovin tärkeä	en osaa sanoa	melko tärkeä	erittäin tärkeä
6 Lapsi osallistuu hartauksiin	1	2	3	4	5
7 Lapsi saa hiljentyä	1	2	3	4	5
8 Lapsi kasvaa luottamuksessa Jumalaan	1	2	3	4	5
9 Lapsi viettää kirkkovuoden juhlia	1	2	3	4	5
10 Lapsi oppii rakastamaan lähimmäistä	1	2	3	4	5
11 Lapsi oppii erottamaan hyvän ja pahan	1	2	3	4	5
12 Lapsi saa vastauksia uskonnollisiin kysymyksiin	1	2	3	4	5
13 Lapsi oppii arvostamaan toisia ihmisiä	1	2	3	4	5

11. Kuinka tärkeänä pidät, että seurakunnan toiminta tukee seuraavia asioita?

	ei lainkaan	ei kovin tärkeä	en osaa sanoa	melko tärkeä	erittäin tärkeä
1 Kodin kristillistä kasvatusta	1	2	3	4	5
2 Kotona rukoilemista	1	2	3	4	5
3 Hengellisten laulujen laulamista kotona	1	2	3	4	5
4 Seurakunnan työntekijältä saa tukea vanhemmuuteen	1	2	3	4	5

12. Kuinka tärkeänä pidät, että seurakunnan toiminnassa tarjotaan lapsellesi seuraavia asioita?

	ei lainkaan	ei kovin tärkeä	en osaa sanoa	melko tärkeä	erittäin tärkeä
1 Askartelua/kädentaidot	1	2	3	4	5
2 Hengellisiä lauluja	1	2	3	4	5
3 Luovaa ilmaisua (näytteleminen, nukketeatteri)	1	2	3	4	5

		ei lainkaan	ei kovin tärkeä	en osaa sanoa	melko tärkeä	erittäin tärkeä
4	Liikunta	1	2	3	4	5
5	Retket/vierailut	1	2	3	4	5
6	Lasten vapaata leikkiä	1	2	3	4	5
7	Lapsi oppii ottamaan muita huomioon	1	2	3	4	5
8	Lapsi oppii toimimaan ryhmässä saman ikäisten lasten kanssa	1	2	3	4	5
9	Lapsi oppii arvostamaan luontoa	1	2	3	4	5
10	Lapsi tottuu noudattamaan sääntöjä ja ohjeita	1	2	3	4	5
11	Lapsi saa monipuolista toimintaa	1	2	3	4	5
12	Lapsi oppii olemaan erossa huoltajasta	1	2	3	4	5

**Seuraavaan kysymykseen vastaavat vain ne, jotka ovat saaneet lomakkeen perhekerhosta.
Muut siirtyvät kysymykseen 14.**

13. Kuinka tärkeänä pidät perhekerhon toiminnassa seuraavia asioita?

		ei lainkaan	ei kovin tärkeä	en osaa sanoa	melko tärkeä	erittäin tärkeä
1	Kerhossa aikuiset puhuvat kristinuskoon liittyvistä asioista	1	2	3	4	5
2	Kerhossa aikuiset ja lapset viettävät yhteistä aikaa	1	2	3	4	5
3	Huoltaja saa vertaistukea muilta kerhossa olevilta	1	2	3	4	5
4	Kerhossa aikuisilla on avoin ilmapiiri keskusteluun	1	2	3	4	5
5	Jokainen osallistuja otetaan henkilökohtaisesti huomioon	1	2	3	4	5
6	Saa tietoa muustakin seurakunnan toiminnasta	1	2	3	4	5

14. Kuinka paljon sinua kiinnostavat alla olevat seurakunnan järjestämät tilaisuudet? (Jos et tiedä mistä toiminnassa on kyse, ympyröi numero 3 eli "en osaa sanoa")

	ei lainkaan	melko vähän	en osaa sanoa	melko paljon	erittäin paljon
1 mukulamessu	1	2	3	4	5
2 perheleiri	1	2	3	4	5
3 perheretki	1	2	3	4	5
4 perhehartaus	1	2	3	4	5
5 laula ja leiki periodipyhäkoulu	1	2	3	4	5
6 perheiden ulkoilupäivä	1	2	3	4	5
7 vauvakirkko	1	2	3	4	5
8 vekkulikerho (3-4 – vuotiaille)	1	2	3	4	5
9 Torstaitupa – pienryhmä (yksinhuoltajille)	1	2	3	4	5
10 kouluun lähtevien siunaus	1	2	3	4	5
11 laskiaistapahtuma	1	2	3	4	5
12 avoin päiväkerho	1	2	3	4	5
13 kasvattajailta	1	2	3	4	5
14 avioliittokoulu	1	2	3	4	5
15 virtaa välillämme (parisuhde kurssi)	1	2	3	4	5
16 lastenkirkko.fi (Internet sivusto)	1	2	3	4	5
17 joku muu, mikä _____	1	2	3	4	5

15. Kuinka paljon sinua kiinnostaisivat alla olevat tilaisuudet, joita seurakunta voisi mahdollisesti tulevaisuudessa järjestää?

	ei lainkaan	melko vähän	en osaa sanoa	melko paljon	erittäin paljon
1 Ilo olla yhdessä –messu (perheille)	1	2	3	4	5
2 Jumala kantaa -ilta (kouluun aloittaville lapsille)	1	2	3	4	5
3 perhepyhäkoulu	1	2	3	4	5

		ei lainkaan	melko vähän	en osaa sanoa	melko paljon	erittäin paljon
4	kummiretki (lapset ja kummit)	1	2	3	4	5
5	äiti-tytär hemmotteluhetki	1	2	3	4	5
6	isä-lapsi matka	1	2	3	4	5
7	lastenoikeuksienjuhla	1	2	3	4	5
8	äitien saunailta	1	2	3	4	5
9	isien saunailta	1	2	3	4	5
10	joku muu, mikä _____	1	2	3	4	5

16. Mistä odotat saavasi tietoa seurakunnan toiminnasta?

		ei lainkaan	melko vähän	en osaa sanoa	melko paljon	erittäin paljon
1	Internetistä	1	2	3	4	5
2	Vantaan Laurista	1	2	3	4	5
3	Jaettavista monisteista	1	2	3	4	5
4	Ilmoitustauluilta	1	2	3	4	5
5	Seurakunnan lähettämien kirjeiden kautta	1	2	3	4	5
6	Esitteestä	1	2	3	4	5
7	Seurakunnan työntekijältä	1	2	3	4	5

17. Kuinka tyytyväinen olet seuraaviin asioihin Tikkurilan seurakunnassa?

		erittäin tyytymätön	melko tyytymätön	en osaa sanoa	melko tyytyväinen	erittäin tyytyväinen
1	Työntekijä on tavoitettavissa tarvittaessa	1	2	3	4	5
2	Työntekijää on helppo lähestyä	1	2	3	4	5
3	Työntekijän ja huoltajan yhteydenpitoon vaivatonta	1	2	3	4	5
4	Huoltajalla on mahdollisuus vaikuttaa toimintaan	1	2	3	4	5
5	Seurakunta kehittää ja uudistaa toimintaansa	1	2	3	4	5
6	Kirkon Internet sivujen käyttö	1	2	3	4	5

18. Oletko tällä hetkellä tyytyväinen perhekerhoon/pyhäkouluun/päiväkerhoon? Anna arvosana 1-10 (1 tarkoittaen, ettei ole lainkaan tyytyväinen ja 10 tarkoittaen, että olet erittäin tyytyväinen). Kerro sitten syyt, miksi annoit juuri sen arvosanan.

Arvosana _____

miksi? _____

19. Onko muita asioita, joita tahtoisitte tuoda esille liittyen seurakunnan lasten ja perheiden parissa tehtävään työhön? (Esimerkiksi kehitysideoita tai muita kommentteja, joita kyselyssä ei tullut esille)

Kiitoksia vastauksistanne! 😊